

НАША МАРКА
ЖОДЗІНА — ГОРАД МЕТАЛУРГАЎ
2 стар.

ПАДЗЕЯ
ГАЗІФІКАЦЫЯ ПАЛЕССЯ ЗДЗЕЙСЕНА
2 стар.

СТАСУНКІ
БЕЛАРУСЬ — ІСПАНІЯ
3 стар.

ВЕЧАРЫНА
ВАНДРОЎНІК Язэп ДРАЗДОВІЧ
4 стар.

ЛІСТАВАННЕ
Васіль БЫКАЎ: МАСТАЦТВУ
ПАТРЭБНА ПРАЎДА...
4 стар.

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ

5-6 стар.

ЛЁСЫ
РОКАТ І ПЫРСКІ МОРА.
ЭСЭ Яўгена ЛЕЦКІ (працяг)
7 стар.

СПЕЎНІК
БЕЛАРУСКІ ДОМ
8 стар.

СЛУХАЙ СВАЁ
АЛЯКСАНДРА + КАНСТАНЦІН = "СОЙКА" 8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

13 лістапада 2003 года, № 46 (2864)

Цана 175 рублёў

E-mail: golos_radzimy@lut.by

хроніка жыцця

БЕЛАРУСАМ — УКРАЇНСКІЯ МЕДАЛІ
У Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны прайшла цырымонія ўзнагароджання ўкраінскімі медалямі "Абаронцу тыны" мінскіх ветэранаў — удзельнікаў баёў ва Украіне супраць фашысцкіх акупантаў.

Медалі былі ўручаны 50 мінчанам, якія вызвалілі Кіеў. Уручэнне беларусам украінскіх ўзнагарод працягнуцца да 28 кастрычніка 2004 года — калі споўніцца 60 гадоў з дня вызвалення Украіны. За гэты час плануецца ўзнагародзіць каля 1 500 беларускіх ветэранаў.

Братэрства беларускага і ўкраінскага народаў замацавана на крывёю, адзначыў на цырымоніі ўзнагароджвання Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Украіны ў Беларусі Пётр Шапавал. Па яго словах, 93 беларусы за подзвігі ў баях на зямлі Украіны былі ўдасцеены звання Героя Савецкага Саюза. І больш як 240 украінцаў сталі героямі пры вызваленні Беларусі. Узнагароджванне прайшло напярэдадні 60-годдзя вызвалення Кіева ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

НА ЗДЫМКУ: пасол Украіны Пётр ШАПАВАЛ уручае ўзнагароду Уладзіміру УЛІЦІНУ.

СВАБОДНАЯ ЭКАНАМІЧНАЯ ЗОНА "НЯСВІЖ — МІР"
У Мінскім абласным выканаўчым камітэце адбылося пасяджэнне экспертнага савета па стварэнні свабоднай эканамічнай зоны "Нясвіж — Мір" турысцка-рэкрэацыйнага тыпу.

Яго ўдзельнікі, у лік якіх увайшлі прадстаўнікі Міністэрстваў эканомікі, культуры, спорту і турызму, Мінскага і Гродзенскага аблвыканкамаў, абмеркавалі ход падрыхтоўкі асноўных дакументаў для стварэння першай у Беларусі і краі-

нах Садружнасці СЭЗ новага тыпу.

Як паведаміў старшыня Беларускага фонду культуры, старшыня Беларускага камітэта міжнароднага савета па гістарычных мясцінах Уладзімір Гілеп, стварэнне СЭЗ "Нясвіж — Мір" дасць магчымасць прыцягнуць дадатковыя інвестыцыі. Але для дасягнення гэтага выніку неабходна аб'яднаць намаганні шэрагу ведамстваў і арганізацый, прадпрымальніцкіх структур, стварыць адпаведную заканадаўчую базу. Наступны крок: прыдарожныя пункты харчавання, гасцінічны сервіс, рэклама павінны адпавядаць міжнароднаму ўзроўню.

Крокі па развіцці ўнутранага і міжнароднага турызму, зробленыя кіраўніцтвам Мінскай і Гродзенскай абласцей, ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з канцэпцыяй развіцця культурна-турысцкай зоны на базе замкавых комплексаў "Нясвіж" і "Мір". А ўключэнне іх у спіс Сусветнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА выклікае асобую цікавасць як перспектыва стварэння міжнароднага турысцка-навага цэнтра на тэрыторыі Беларусі.

ГОЛАС XVI СТАГОДДЗЯ
Выстава "Мікола Гусоўскі. Голас XVI стагоддзя" адкрылася ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры. Яна прысвечана 480-годдзю выдання паэмы Гусоўскага "Песня пра зубра".

Па словах дырэктара музея Лідзіі Макарэвіч, у экспазіцыі прадстаўлены копія экзэмпляра гэтай паэмы, выпушчанай каля пяці стагоддзяў таму ў Кракаве, матэрыялы аб гісторыі яе стварэння, а таксама звязаныя з жыццём і творчасцю Гусоўскага, пераклады паэмы.

ПАДАРУНАК АДНАКУРСНІЦЫ
Прэм'ера спектакля па п'есе Аляксея Дударова "Люці" адбылася ў Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя Якуба Коласа ў Віцебску.

П'еса пра каханне — падарунак аўтара, ураджэнца Віцебшчыны, сваёй аднакурсніцы актрысе Таццяне Ліхачовай да яе юбілею. Яна і выконвае галоўную ролю. Паставіў спектакль Міхаіл Краснабаеў, больш вядомы ў якасці акцёра тэатра.

Падрыхтавала Таццяна КУВАРЫНА.

прызнанне

КАФЕДРА ПРАФЕСАРА БАШТАВОГА

Лепшай кафедрай ЮНЕСКА ў праграме ЮНІТВІН прызнана кафедра "Энергазберажэнне і аднаўляемыя крыніцы энергіі" Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта.

Гэтага звання ўдасцеены 15 лепшых з 500 кафедраў свету. Леташа кафедра выпусціла першых спецыялістаў па новай, але такой неабходнай для рэспублікі спецыяльнасці — інжынер-медыжэр.

Кіруе кафедрай прафесар, доктар фізіка-матэматычных навук Віктар Баштавой, якому сёлета прысвоена ганаровае званне "Мінчанін года".

НА ЗДЫМКАХ: прафесар Віктар БАШТАВОЙ; заняткі ў аўдыторыі, якая абсталявана камп'ютэрамі, перададзенымі ЮНЕСКА.

Фота Аляксандра ТАЛОЧКІ, БелТА.

дзяржава і дыяспара

СТАНОВІШЧА БЕЛАРУСКАЙ ДЫЯСПАРЫ ПАСЛЯ ЎСТУПЛЕННЯ ЭСТОНІІ Ў ЕЎРАПЕЙСКІ САЮЗ АБМЯРКОЎВАЛАСЯ Ў ТАЛІНЕ

Адбылася сустрэча Генеральнага консула Беларусі ў Таліне Пятра Крачко з міністрам па справах народанасельніцтва і нацыянальных меншасцей Эстоніі Паўль-Эрыкам Румо.

Уходзе сустрэчы абмяркоўваліся пытанні, звязаныя са становішчам беларускай дыяспары пасля ўступлення Эс-

тоніі ў Еўрапейскі саюз і фінансавай падтрымкі дзейнасці беларускіх культурных таварыстваў з боку ўрада Эстоніі. Былі таксама разгледжаны магчымасці ўстаўлення дзелавых кантактаў паміж ведамствамі Эстоніі і Беларусі, якія займаюцца пытаннямі нацыянальных меншасцей.

ПАДПІСКА-2004. БУДЗЕМ РАЗАМ!

Шаноўныя чытачы «Голас Радзімы»! Каб наша сувязь не спынілася, раім паклапаціцца аб падпісцы. Нагадваем, што «ГР» уключаны ў падпісныя каталогі БЕЛАРУСІ, ЛІТВЫ, УКРАЇНЫ, РАСІІ.

У іншых краінах лепш аплаціць атрыманне штотыднёвіка чэкам, даслаўшы яго ў рэдакцыю. Кошт гадавога камплекта для краін Еўропы — 50, ЗША, Аўстраліі, Аргенціны і іншых краін далёкага замежжа — 60 долараў ЗША.

спорт

ДЗЮДО. У Маскве адбыўся турнір серыі Гран-пры, дзе чэмпіён вызначаўся толькі ў абсалютнай катэгорыі. Пераможцам стаў наш суайчыннік Ігар Макараў, які перамог многіх зорных апанентаў.

ШАХМАТЫ. Беларус Сяргей Жыгалка вярнуўся з "золатам" з грэчаскага горада Халкідзікі, дзе прайшоў чэмпіянат свету ва ўзроставай катэгорыі да "14". Мінчанін, як і француз Максім Легрэў, набраў 9 ачкоў з 11, але па дадатковых паказчыках апынуўся наперадзе.

ФУТБОЛ.
«ГОМЕЛЬ» — ЧЭМПІЁН!
Завяршылася чарговае нацыянальнае першынство ў вышэйшай лізе.

Уладальнікам залатых ўзнагарод стаў "Гомель", які ў наступным годзе будзе прадстаўляць краіну ў лізе чэмпіёнаў. "Серабро" заваяваў барысаўскі "Батэ", забраніраваўшы сабе месца ў Кубку УЕФА, а бронзавыя ўзнагароды — на рахунку мінскага "Дынама".

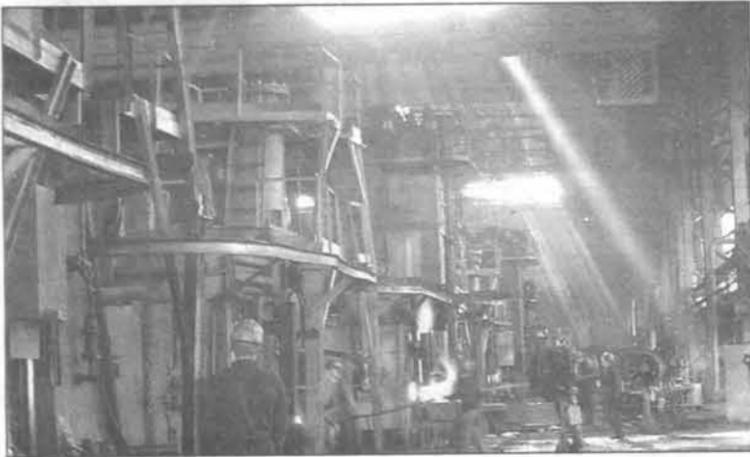
НА ЗДЫМКАХ: апошняя гульня сезона ў Барысаве.

Міхаіл МАЗАКОЎ.

УВАГА!

ГАЗЕТА "ГОЛАС РАДЗІМЫ" ЗНОЎ УКЛЮЧАНА Ў ПАПІСНЫ КАТАЛОГ РАСІЙСКОЙ ФЕДЭРАЦЫІ НА І ПАЎГОДДЗЕ 2004 ГОДА.

наша марка

УТАЙМАВАЛЬНІКІ АГНЮ

Я ЕХАЎ У ГОРАД ЖОДЗІНА НА КАВАЛЬСЬКІ ЗАВОД ЦЯЖКІХ ШТАМПОВАК,
ЗУСІМ НЕ УЯЎЛЯЮЧЫ, ШТО ГЭТА ТАКОЕ, І БЫЎ ЛІТАРАЛЬНА АШАЛОМЛЕНЫ ЎБАЧАНЫМ

Звычайны сучасны прамысловы будынак, якіх за сваю журналісцкую працу бачыў процьму, і сціплы надпіс з назвай заводу. Нічога асаблівага. Вось толькі час ад часу аднекуль даносіўся гук, падобны на цяжкі ўздых, і ўздрыгвала зямля. Здавалася, нешта жывое, гіганцкіх памераў вапушылася ў нетрах цэхаў.

Заінтрыгаваны, крочыў я за сваім гідам — намеснікам дырэктара заводу Міхаілам Бяляўскім, які, не губляючы часу, расказваў пра завод. Спецыялізацыя прадпрыемства — выроб штамповак і паковак вялікіх памераў і вагі (да 300 кілаграмаў). Гэта разнастайныя буйныя дэталі для аўтамабіляў «МАЗ» розных мадыфікацый, вобады колаў аўтамабіляў «БелАЗ» грузапідымальнасцю 75–200 тон, шэраг дэталей для сельскагаспадарчых машын і шмат чаго іншага.

Першы ж цэх нагадаў кадры

з нейкага фантастычнага трылера: агромністых памераў памяшканне застаўлена прэсамі з добры дом. Сонечныя промні высвятлялі постаці людзей, што завіхаліся каля металічных гігантаў, якія паслухмяна падпарадкоўваліся ім. Над галавой, папярэджваючы сігналамі аб небяспецы, праносіліся пад'ёмныя краны, перамяшчаючы дэталі, якія дыхалі гарачынёй. Час ад часу адкрывалі сваю вогненную пашчу награвальныя печы, нясцерпная гарачыня якіх, здавалася, не даць і кроку ступіць у іх бок. Таму з хваляваннем назіраў, як аператар аўтакара ўпрытык да печы падганяў сваю машыну, выхопліваў з вогненнага пекла распаленыя загатоўкі і ўкладваў іх у прэс. Яго шматтонная рухомая частка, набіраючы хуткасць, з працяглым «у-у-х» (восць што тут «ўздыхала!»)

расплюшчыла загатоўку. Яшчэ момант — і аўтакар падхапіў на свае «вілы» гатовую дэталю — вобад кола «БелАЗа».

Сапраўдным феерверкам сустракае ўчастак зваркі дэталей колаў. Толькі паспявай падаваць камплектуючыя — зварачныя аўтаматы бездакорна робяць сваю справу. Але ж без людзей ніякая справа не робіцца, падкрэсліваў Міхаіл Бяляўскі ў час агляду заводу, і знаёміў з тымі, для каго гэтая феерыя агню і сталі — штодзённая праца. Начальнік аднаго з цэхаў Мікалай Жарнасек, начальнік змены цэха колаў Аляксандр Лістапад і электрагазаваршчык з такім жа прозвішчам Васіль Лістапад, электраманцёр-рамонтнік Міхаіл Варашко, токар Леанід Златкевіч — людзі розных пасадаў і спецыяльнасцей, аб'яднаныя адным — утаймоўваць агонь і метал.

Скажу шчыра: галава ішла кругам ад вогненнай феерыі, і таму, калі на ўчастку вытворчасці ланжэронаў (дэталей рамы «МАЗаў») нас сустрэў непрацуючы прэс-гігант, узнікла магчымасць асэнсаваць убачанае і бліжэй пазнаёміцца з унікальным абсталяваннем. Тут адбывалася замена штампа. Не трэба было мець асаблівай фантазіі, каб уявіць прэс у працы: адным магнутым ударам ён высякае са сталёвага ліста складаную дэталю даўжынёй да дзевяці метраў, адначасова прабіваючы да чатырохсот адтулін розных памераў.

Напэўна, адчуўшы маю перанасычанасць убачаным, Міхаіл Бяляўскі сказаў, што настаў час нечым мяне здзівіць. У чаканні чарговай вогненнай феерыі я пераступіў парог памяшкання і аслупянеў. Было ад чаго. Ні табе агню, ні грукату металу, ні феерверку іскрыў. Некалькі станкоў гудзелі дзесяткамі верацёнаў, нараджаючы... гардзіннае палатно. Упэўніўшыся ў належным эфекце, намеснік дырэктара істлумачыў, што на прадпрыемстве працуюць у асноўным мужчыны, і ў горадзе востра стаіць пытанне працы для жанчын. Восць і стварылі швейны ўчастак для сваіх заводскіх патрэб і ўчастак гардзіннага палатна. Наведанне яго стварыла своеасаблівы фон, на якім вытэрчалася народжаных у агні дэталей стала яшчэ больш уражлівай.

НА ЗДЫМКАХ: на ўчастку свабоднай коўкі; вогненная феерыя; электраманцёр-рамонтнік Міхаіл Варашко; дэталі пыхкаючы гарачынёй.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

падзея

ПАЛЕССЕ ГАЗІФІКАВАНА

Убліжэйшыя 10 гадоў у рэспубліцы плануецца завяршыць перавод на «блакітнае паліва» ўсіх раённых цэнтраў і бліжэйшых да іх населеных пунктаў. Чыстае паліва павінна быць ва ўсіх рэгіёнах краіны, зазначыў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ў ходзе ўрачыстых мерапрыемстваў з нагоды пуску газу ў Жыткавічах і Петрыкаве (Гомельская вобласць).

Правядзенне новага газаснабдэння, аснашчанага сучаснымі сістэмамі тэхналагічнай сувязі і тэле-механікі, вялося ў няпростых эканамічных і тэхнічных умовах.

З прыходам прыроднага газу ў Петрыкаў, Жыткавічы і Мікашэвічы рэалізацыя стратэгічнага праекта па газіфікацыі беларускага Палесся, пачатая ў 1999 годзе, уступіла ў завяршальную фазу. За апошнія 5 гадоў беларускае кіраўніцтва выканалі абяцанне забяспечыць жыхароў Палесся прыродным газам, якое прагучала амаль паўстагоддзя таму ў часы СССР.

НА ЗДЫМКАХ: Аляксандр ЛУКАШЭНКА запальвае факел; у час урачыстасцей з нагоды пуску прыроднага газу ў горадзе Петрыкаве.

бізнес-клуб

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ СЭЗ «ВІЦЕБСК»

адбылася на выставе «BalticIndustry-2003»

Прэзентацыя інвестыцыйных магчымасцей свабоднай эканамічнай зоны «Віцебск» адбылася ў час «BalticIndustry-2003» у Рызе. Удзел у форуме прыняла дэлегацыя СЭЗ на чале з кіраўніком адміністрацыі Леанідам Шаўчэнкам.

У ходзе мерапрыемстваў выставы прадстаўнікі СЭЗ «Віцебск» прынялі ўдзел у навукова-практычнай канферэнцыі «Навука вытворчасці: аспекты і перспектывы двухбаковага супрацоўніцтва ў кантэксце членства Латвіі ў ЕС». Адбыліся перамовы, у ходзе якіх абмеркаваны накірункі супрацоўніцтва і магчымыя сумесныя праекты з Латвійскай асацыяцыяй вытворцаў будаўнічых матэрыялаў, федэрацыйна-супраамыслоўцаў.

Віцябляне таксама абмеркавалі пытанні ўзаемадзеяння з прадстаўнікамі Латвійскіх асацыяцый турызму, лагістыкі і таможных брокераў, тэкстылю.

Галіна ВІР.

поспех

ЛАЎРЭАТЫ «ЗАЛАТОГА ШЛЯГЕРА»

Гала-канцэрт завяршыўся ў Магілёве VIII Міжнародны музычны фестываль «Залаты шлягер».

Галоўныя прызы фестывалю ўручаны: у конкурсе вакальна-інструментальных ансамбляў паміжці Уладзіміра Мулявіна — групе

«Пасля адзінаццаці» з Саратава, у конкурсе маладых выканаўцаў — магіляўчанцы Ганне Мушак.

Прыкметнае адрозненне апо-

кангрэс

ПРАЗ «ЭЛЕКТРОННУЮ БЕЛАРУСЬ» — У СУСВЕТНУЮ СУПОЛЬНАСЦЬ

У НАН Беларусі адбыўся III Міжнародны кангрэс «Развіццё інфарматызацыі і сістэмы навукова-тэхнічнай інфармацыі ў Рэспубліцы Беларусь: Стратэгія фарміравання інфармацыйнага грамадства».

Арганізатарамі яго выступілі Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Нацыянальны цэнтр інфармацыйных рэсурсаў і тэхналогій, Нацыянальны цэнтр прававой інфармацыі, Нацыянальны вышэйшы навуковы ўніверсітэт краіны, ДНВА «АГАТ», ГА «Інфармацыйнае грамадства», Кампанія Х'юлет-Пакард і іншыя. Навуковы арганізацыйны камітэт форуму ўзначаліў прэзідэнт НАНБ Міхаіл Мясніковіч.

Асноўная тэма кангрэса — стратэгія фарміравання інфармацыйнага грамадства ў нашай краіне, мэта — аналіз стану і развіцця працэсаў інфарматызацыі ў Беларусі, шляхі інтэграцыі ў сусветную інфармацыйную супольнасць, рэалізацыя дзяржаўнай праграмы інфарматызацыі «Электронная Беларусь».

На кангрэсе выступілі прэзідэнт НАНБ М. Мясніковіч, генеральны дырэктар Нацыянальнага цэнтра

інфармацыйных рэсурсаў і тэхналогій М. Маханёк, прэзідэнт аддзялення Эрыксан па Усходняй Еўропе і Цэнтральнай Азіі Б'ерн Хемстад, прадстаўнікі Microsoft.

Былі заслуханы даклады «Эфектыўнае выкарыстанне інфармацыйных тэхналогій у Рэспубліцы Беларусь», «Стан і перспектывы развіцця сетак сувязі ў Рэспубліцы Беларусь», «Інфарматызацыя сістэмы адукацыі Беларусі: стан і перспектывы развіцця», «Электронная гатоўнасць Беларусі: ацэнка і рэкамендацыі па развіццю», «Электронны ўрад: канцэпцыя дзяржаўнага ўпраўлення ў інфармацыйным грамадстве» і інш.

Усяго прагучала звыш дваццаці дакладаў, у якіх узнімаліся пытанні дзяржаўнай палітыкі ў сферы інфарматызацыі сістэмы навукова-тэхнічнай інфармацыі і рэалізацыі дзяржаўнай праграмы «Электронная Беларусь».

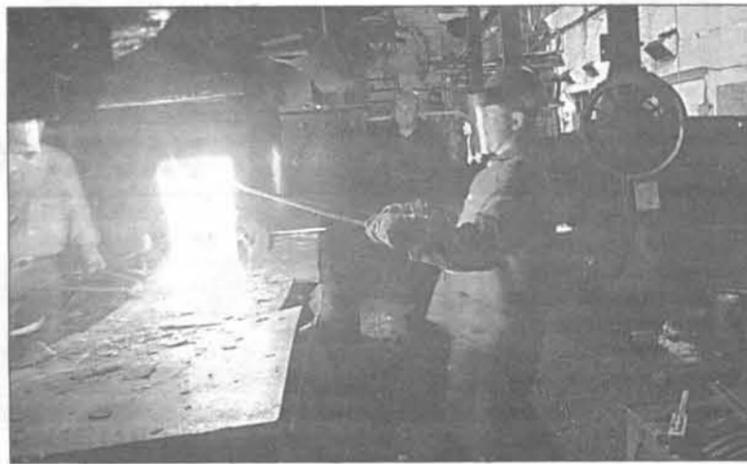
Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

шняга дня свята — палова вырочаных сродкаў ад продажу білетаў на фінальны канцэрт пойдзе на будаўніцтва Нацыянальнай бібліятэкі, а другая палова — на адраджэнне ў Магілёве Спаса-Праабражэнскага кафедральнага сабора.

Галіна ВІР.

наша марка

УТАЙМАВАЛЬНІКІ АГНЮ

Я ЕХАЎ У ГОРАД ЖОДЗІНА НА КАВАЛЬСКІ ЗАВОД ЦЯЖКІХ ШТАМПОВАК,
ЗУСІМ НЕ ЎЯЎЛЯЮЧЫ, ШТО ГЭТА ТАКОЕ, І БЫЎ ЛІТАРАЛЬНА АШАЛОМЛЕНЫ ЎБАЧАНЫМ

Заінтрыгаваны, крочыў я за сваім гідам — намеснікам дырэктара заводу Міхаілам Бяляўскім, які, не губляючы часу, расказваў пра завод. Спецыялізацыя прадпрыемства — выроб штамповак і паковак вялікіх памераў і вагі (да 300 кілаграмаў). Гэта разнастайныя буйныя дэталі для аўтамабіляў «МАЗ» розных мадыфікацый, вободы колаў аўтамабіляў «БелАЗ» грузападмальнасцю 75–200 тон, шэраг дэталей для сельскагаспадарчых машын і шмат чаго іншага.

Першы ж цэх нагадаў кадры

з нейкага фантастычнага трылера: агромністых памераў памешканне застаўлена прэсамі з добры дом. Сонечныя промні высвятлялі постаці людзей, што завіхаліся каля металічных гігантаў, якія паслухмяна падпарадкоўваліся ім. Над галавой, папярэджваючы сігналамі аб небяспецы, праносіліся пад'ёмныя краны, перамяшчаючы дэталі, якія дыхалі гарачыняй. Час ад часу адкрывалі сваю вогненную пашчу нагрэвалыя печы, нясцерпная гарачыня якіх, здавалася, не дасць і кроку ступіць у іх бок. Таму з хваляваннем назіраў, як аператар аўтакара ўпрытык да печы падганяў сваю машыну, выхопліваў з вогненнага пекла распаленыя загатоўкі і ўкладваў іх у прэс. Яго шматтонная рухомая частка, набіраючы хуткасць, з працяглым "у-у-х" (вось што тут "уздыхала")

расплюшчыла загатоўку. Яшчэ момант — і аўтакар падхапіў на свае "вілы" гатовую дэталю — вобод кола «БелАЗа».

Сапраўдным феерверкам сустракае ўчастак зваркі дэталей колаў. Толькі паспявай падаваць камплектуючыя — зварачныя аўтаматы бездакорна робяць сваю справу. Але ж без людзей ніякая справа не робіцца, падкрэсліваў Міхаіл Бяляўскі ў час агляду заводу, і знаёміў з тымі, для каго гэтая феерыя агню і сталі — штодзённая праца. Начальнік аднаго з цэхаў Мікалай Жарнасек, начальнік змены цэха колаў Аляксандр Лістапад і электрагазавараччык з такім жа прозвішчам Васіль Лістапад, электраманцёр-рамонтнік Міхаіл Варашко, токар Леанід Златкевіч — людзі розных пасадаў і спецыяльнасцей, аб'яднаныя адным — утаймоўваць агонь і метал.

Скажу шчыра: галава ішла кругам ад вогненнай феерыі, і таму, калі на ўчастку вытворчасці ланжэронаў (дэталей рамы «МАЗаў») нас сустрэў непрацуючы прэс-гігант, узнікла магчымасць асэнсаваць убачанае і бліжэй пазнаёміцца з унікальным абсталяваннем. Тут адбывалася замена штампа. Не трэба было мець асаблівай фантазіі, каб уявіць прэс у працы: адным магчымым ударам ён высякае са сталёвага ліста складаную дэталю даўжынёй да дзесяці метраў, адначасова прабіваючы да чатырохсот адтулін розных памераў.

Напэўна, адчуўшы маю перанасычанасць убачаным, Міхаіл Бяляўскі сказаў, што настаў час нечым мяне здзівіць. У чаканні чарговай вогненнай феерыі я пераступіў парог памяшкання і аслупянеў. Было ад чаго. Ні табе агню, ні грукату металу, ні феерверку іскры. Некалькі станкоў гудзелі дзесяткамі верацэнаў, нараджаючы... гардзіннае палатно. Упэўніўшыся ў належным эфекце, намеснік дырэктара растлумачыў, што на прадпрыемстве працуюць у асноўным мужчыны, і ў горадзе востра стаіць пытанне працы для жанчын. Вось і стварылі швейны ўчастак для сваіх заводскіх патрэб і ўчастак гардзіннага палатна. Наведванне яго стварыла своеасаблівы фон, на якім вытворчасць народжаных у агні дэталей стала яшчэ больш уражлівай.

НА ЗДЫМКАХ: на ўчастку свабоднай коўкі; вогненная феерыя; электраманцёр-рамонтнік Міхаіл Варашко, токар Леанід Златкевіч — людзі розных пасадаў і спецыяльнасцей, аб'яднаныя адным — утаймоўваць гарачыняй.

Тэкст і фота Лётена КАЗЮЛІ.

падзея

ПАЛЕССЕ ГАЗІФІКАВАНА

У бліжэйшыя 10 гадоў у рэспубліцы плануецца завяршыць перавод на "блакітнае паліва" ўсіх раённых цэнтраў і бліжэйшых да іх населеных пунктаў. Чыстае паліва павінна быць ва ўсіх рэгіёнах краіны, зазначыў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ў ходзе ўрачыстых мерапрыемстваў з нагоды пуску газу ў Жыткавічах і Петрыкаве (Гомельская вобласць).

Правядзенне новага газаводу, аснашчанага сучаснымі сістэмамі тэхналагічнай сувязі і тэле-механікі, вялося ў няпростых эканамічных і тэхнічных умовах.

З прыходам прыроднага газу ў Петрыкаў, Жыткавічы і Мікашэвічы рэалізацыя стратэгічнага праекта па газіфікацыі беларускага Палесся, пачатая ў 1999 годзе, уступіла ў завяршальную фазу. За апошнія 5 гадоў беларускае кіраўніцтва выканала абяцанне забяспечыць жыхароў Палесся прыродным газам, якое прагучала амаль паўстагоддзя таму ў часы СССР.

НА ЗДЫМКАХ: Аляксандр ЛУКАШЭНКА запальвае факел; у час урачыстасцей з нагоды пуску прыроднага газу ў горадзе Петрыкаве.

бізнес-клуб

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ СЭЗ "ВІЦЕБСК"

адбылася на выставе "BalticIndustry-2003"

Прэзентацыя інвестыцыйных магчымасцей свабоднай эканамічнай зоны "Віцебск" адбылася ў час "BalticIndustry-2003" у Рызе. Удзел у форуме прыняла дэлегацыя СЭЗ на чале з кіраўніком адміністрацыі Леанідам Шаўчэнкам.

У ходзе мерапрыемстваў выставы прадстаўнікі СЭЗ "Віцебск" прынялі ўдзел у навукова-практычнай канферэнцыі "Навука вытворчасці: аспекты і перспектывы двухбаковага супрацоўніцтва ў кантэксце членства Латвіі ў ЕС". Адбыліся перамовы, у ходзе якіх абмеркаваны накірункі супрацоўніцтва і магчымыя сумесныя праекты з Латвійскай асацыяцыяй вытворцаў будаўнічых матэрыялаў, федэрацыяй лесапрамысловаў.

Віцябляне таксама абмеркавалі пытанні ўзаемадзеяння з прадстаўнікамі Латвійскіх асацыяцый турызму, лагістыкі і таможных брокераў, тэкстылю.

Галіна ВІР.

кангрэс

ПРАЗ "ЭЛЕКТРОННУЮ БЕЛАРУСЬ" — У СУСВЕТНУЮ СУПОЛЬНАСЦЬ

У НАН Беларусі адбыўся III Міжнародны кангрэс "Развіццё інфарматызацыі і сістэмы навукова-тэхнічнай інфармацыі ў Рэспубліцы Беларусь: Стратэгія фарміравання інфармацыйнага грамадства".

Арганізатарамі яго выступілі Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Нацыянальны цэнтр інфармацыйных рэсурсаў і тэхналогій, Нацыянальны цэнтр прававой інфармацыі, Нацыянальны выставачны цэнтр "БЕЛЭКСПА", вядучыя навучальныя ўстановы краіны, ДНВА "АГАТ", ГА "Інфармацыйнае грамадства", Кампанія Х'юлет-Пакард і іншыя. Навуковы арганізацыйны камітэт форуму ўзначаліў прэзідэнт НАНБ Міхаіл Мясніковіч.

Асноўная тэма кангрэса — стратэгія фарміравання інфармацыйнага грамадства ў нашай краіне, мэта — аналіз стану і развіцця працэсаў інфарматызацыі ў Беларусі, шляхі інтэграцыі ў сусветную інфармацыйную супольнасць, рэалізацыя дзяржаўнай праграмы інфарматызацыі "Электронная Беларусь".

На кангрэсе выступілі прэзідэнт НАНБ М. Мясніковіч, генеральны дырэктар Нацыянальнага цэнтра інфармацыйных рэсурсаў і тэхналогій М. Маханёк, прэзідэнт аддзялення Эрыксан па Усходняй Еўропе і Цэнтральнай Азіі Б'ерн Хемстад, прадстаўнікі Microsoft. Былі заслушаны даклады "Эфектыўнае выкарыстанне інфармацыйных тэхналогій у Рэспубліцы Беларусь", "Стан і перспектывы развіцця сетак сувязі ў Рэспубліцы Беларусь", "Інфарматызацыя сістэмы адукацыі Беларусі: стан і перспектывы развіцця", "Электронная гатованасць Беларусі: ацэнка і рэкамендацыі па развіццю", "Электронны ўрад: канцэпцыя дзяржаўнага ўпраўлення ў інфармацыйным грамадстве" і інш. Усяго прагучала звыш дваццаці дакладаў, у якіх узнімаліся пытанні дзяржаўнай палітыкі ў сферы інфарматызацыі сістэмы навукова-тэхнічнай інфармацыі і рэалізацыі дзяржаўнай праграмы "Электронная Беларусь".

Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

поспех

ЛАЎРЭАТЫ "ЗАЛАТОГА ШЛЯГЕРА"

Гала-канцэрт завяршыўся ў Магілёве VIII Міжнародны музычны фестываль "Залаты шлягер".

Галоўныя прызы фестывалю ўручаны: у конкурсе вакальна-інструментальных ансамбляў памяці Уладзіміра Мулявіна — групе

"Пасля адзінаццаці" з Саратава, у конкурсе маладых выканаўцаў — магіляўчанцы Ганне Мушак. Прыкметнае адрозненне апо-

шняга дня свята — палова выручаных сродкаў ад продажу білетаў на фінальны канцэрт пойдзе на будаўніцтва Нацыянальнай бібліятэкі, а другая палова — на адраджэнне ў Магілёве Спаса-Праабражэнскага кафедральнага сабора.

Галіна ВІР.

выставы

ГАЗАПРАВOD, ПOЎНЫ АРХЕАЛАГІЧНЫХ СКАРБАЎ

Незвычайная археалагічная выстава адкрылася ў Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі. Незвычайная яна ўжо тым, што ўпершыню ў сусветнай практыцы археалагічных даследаванняў адбылася непарайнальная па сваіх маштабах выратавальна-археалагічная акцыя, знаходкі якой і сталі асновай выставы.

Усё пачалося з пагаднення аб будаўніцтве транс'еўрапейскага газопровода Ямал — Еўропа, амаль 700 кіламетраў якога павінны былі прайсці па тэрыторыі Польшчы. Усім было зразумела, што будаўніцтва не можа не закрануць вядомыя (і невядомыя) помнікі матэрыяльнай культуры шматвяковай гісторыі краіны. Гэта добра разумела і кіраўніцтва акцыянернага таварыства EuRoPol GAZ, якое прыняло рашэнне фінансаваць усе археалагічныя даследаванні на шляху газопровода.

Вынікам першапачатковых эксперыментальных даследаванняў стала адкрыццё звышсямісот стаянак старажытнага чалавека, шэраг магільнікаў з сотнямі грабніц, некалькі рэдкіх паганскіх святынь. Вынікі археалагічных раскопак абагульнены ў 17 тамах, тры з якіх ужо выдадзены.

Выстава ў Мінску ахоплівае толькі невялічкую частку знаходак археолагаў. Керамічны посуд і зброя, каменныя і крамянёвыя вырабы, разнастайная біжутэрыя, а таксама фатаграфіі, зробленыя ў час раскопак, знаёмяць з матэрыяльнай культурай тэрыторыі сучаснай Польшчы з каменнага веку і эпохі неаліту да вытокаў польскай дзяржавы.

Выступаючы на адкрыцці выставы, дырэктар Цэнтра археалагічных помнікаў Міністэрства культуры Польшчы Марэк Герлах падкрэсліў, што праграма выратаван-

ня і аховы польскай археалагічнай спадчыны ў час будаўніцтва газопровода з'яўляецца прыкладам таго, як павінна адбывацца супрацоўніцтва паміж дынамічнай галіной сучаснай прамысловасці і выратавальнай археалогіяй. Намеснік міністра культуры Беларусі Валерый Гедройц даў высокую ацэнку працы польскіх археолагаў і выказаў шкадаванне з нагоды таго, што на беларускай частцы газопровода адпаведныя даследаванні

не былі зроблены. А археолаг Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Сяргей Тарасаў выказаў меркаванне, што закон аб ахове гістарычнай спадчыны Беларусі не заўсёды выконваецца будаўнікамі і прамыслоўцамі, у выніку чаго беззваротна знікаюць помнікі гісторыі, якія належаць не толькі Беларусі, а і сусвету.

Безумоўна, выстава, якую арганізаваў Польскі інстытут у Мінску, дае падставу для разважанняў.

НА ЗДЫМКАХ: археолаг Інстытута гісторыі НАН Мікола КРЫВАЛЬЦЭВІЧ (у цэнтры) гутарыць з удзельнікамі археалагічных даследаванняў з музея археалогіі ў Познані Міхалам СІПАМ і Рышардам ПЕТШАКАМ; знаходкі археолагаў: грэбені з рога і загатоўкі для іх вырабу (III—IV стагоддзі нашай эры); прасліцы і ткацкія грузы (IV стагоддзе нашай эры).

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

дыпкур'ер

АЛЖЫР ЗАЦІКАЎЛЕНІ Ў СУМЕСНЫХ ПРАДПРЫЕМСТВАХ

У Мінску адбылася сустрэча міністра замежных спраў Беларусі Сяргея Мартынава з міністрам прамысловасці Алжырскай Народнай Дэмакратычнай Рэспублікі Эль-Хашэмі Джаабубам.

Падчас сустрэчы абмяркоўваліся пытанні паставак беларускай прадукцыі на алжырскі рынак.

Алжырскі міністр сустрэўся таксама з кіраўнікамі Міністэрстваў прамысловасці, сельскай гаспадаркі, канцэрна "Беллегпрам", РУП "Мінскі аўтамабільны завод", ВА "Мінскі трактарны завод", ААТ "Амкадор", РУП "Мінскі завод калёсных цягачоў", каб дамовіцца аб стварэнні сумесных прадпрыемстваў на тэрыторыі Алжыра.

СТВАРЭННЕ ЕЎРАРЭГІЯНАЛЬНАГА МЕДЫЦЫНСКАГА ЦЭНТРА

У Беластоку адбылося ўрачыстае падпісанне пагаднення аб стварэнні польска-беларуска-літоўскага Еўрапейскага медыцынскага даследчага і адукацыйнага цэнтра.

3 беларускага боку пагаднен-

афіша

МУЗЫКА БЕЛАРУСКАГА ЗАМЕЖЖА Ў ФАРМАЦЕ ВОСЕНІ

XXX міжнародны фестываль мастацтваў "Беларуская музычная восень" сёлета прысвечаны 70-годдзю Саюза кампазітараў Беларусі. 20-га лістапада фестываль пачнецца канцэртамі ў памяць народнага артыста Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР і Беларусі, прафесара Анатоля Багатырова, складеным з яго твораў. Ураджэнец Віцебшчыны, вялікі беларускі кампазітар пражыў 90 гадоў, пакінуўшы значныя творы, выхваляюшы вялікую колькасць музыкантаў і кампазітараў.

У кожным канцэрте прагучаць творы беларускіх кампазітараў або творы ў іх гонар. Памяці заснавальніка Дзяржаўнага камернага аркестра Беларусі, кампазітара, арганіста і дырыжора Алега Янчанкі будзе прысвечаны канцэрт Марыны Воінавай (Масква), яго вучаніцы. Другі год, як Беларусь страціла гэтага вялікага музыканта. Алег Янчанка — "бацька" ўсіх арганістаў на Беларусі, ён вярнуў слухачам разам з гэтым інструментам класічныя творы арганнай музыкі.

Міжнародны сімфанічны аркестр маладых музыкантаў пад кіраўніцтвам Ігара Карэці (Італія) выканае творы Шуберта, Бетховена, Расіні. Калектывы створаны з выканаўцаў, якім ад 11 да 16 гадоў, гэта навучэнцы каледжаў і ліцэяў Еўропы, у тым ліку і з Беларусі. Сярод гасцей фестывалю — трыю бандурыстаў "Росава" з Жытоміра (Украіна) і ансамбль электронных баянаў з Бранска (Расія). Беларуская дзяржаўная філармонія супрацоўнічае з гэтымі гарадамі, дзякуючы чаму жыве канцэртная дзейнасць.

Нашым беларускім выканаўцам у абласных цэнтрах неабходна паказаць сябе на сталічных пляцоўках, у той час як сталічныя музыканты пастаянна выступаюць на перыферыі. Такі ўзаемаабмен у рамках фестывалю знойдзе месца ў канцэрте гродзенскага ансамбля танца "Белыя росы" на сталічнай сцэне Цэнтральнага дома афіцэраў, а затым у Гродна з канцэртамі выедзе Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр. Абменныя канцэрты — навацыя сёлета фестывалю — пройдуць ва ўсіх абласцях.

"Беларуская музычная восень" знаёміць сёлета з міні-цыклам канцэртаў "Музыка беларускага і рускага замежжа". 13 выканаўцаў з ЗША пакажуць тры рознахарактэрныя праграмы, складзеныя з тво-

раў Дзмітрыева, Барзовой, Таўэра, Швантнера, Картэра, Перля і іншых. Наша зямлячка, уладальніца шэрагу прэстыжных амерыканскіх і міжнародных прэмій, кампазітар, піяністка і дырыжор Ала Барзова пачынала свой творчы шлях у сярэдняй спецыяльнай музычнай школе пры Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі. Скончыўшы Маскоўскую кансерваторыю і аспірантуру ў класе Аляксандра Пірумава, яна вярнулася ў Мінск і выклала кампазіцыю ў сваёй alma mater. З 1991 года — член Саюза кампазітараў Беларусі. З 1993 года пражывае ў ЗША. Ураджэнец Украіны Аляксандр Дзмітрыев таксама зараз жыве ў ЗША. Пасля таго як выдатна скончыў Маскоўскую кансерваторыю, выкладаў у Беларускім інстытуце культуры і кансерваторыі. Аўтар шматлікіх харавых і інструментальных твораў. Абадва кампазітары разам са сваімі амерыканскімі калегамі сустрэнуцца з беларускімі музыкантамі, а ў рамках фестывалю дадуць тры канцэрты.

Заканчэнне цэнтра будзе заключачца ў арганізацыі абмену спецыялістамі і студэнтамі, правядзенні сумесных навуковых даследаванняў, у першую чаргу, у анкалогіі. На базе цэнтра пры актыўным удзеле экспертаў з краін — членаў ЕС будуць праходзіць абучэнне і ўдасканаленне ўрачы і студэнты навуковых устаноў, размешчаныя на тэрыторыі еўрапейскага "Нёман". Чакаецца, што сродкі на даследчыя мэты цэнтр зможа атрымаваць ад ЕС і Камітэта навуковых даследаванняў.

Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Польшча Павел Латушка выказаў спадзяванне, што даследчая дзейнасць цэнтра не пакіне без увагі чарнобыльскую праблематыку.

Прэс-служба МЗС.

стасункі

“БЕЛАРУСЬ — ІСПАНІЯ”

Другое пасяджэнне было, у асноўным, прысвечана кантактам у сферы адукацыі і навукі. Дэкан Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсітэта Наталля Папок падзялілася вопытам супрацоўніцтва ў ажыццяўленні адукацыйных праграм беларускіх і іспанскіх універсітэтаў. Выкладчык БДУ Мікола Хмяльніцкі вызначыў плюсы і мінусы ў сучасным навуковым супрацоўніцтве. Прафесар МДЛУ Уладзімір Макараў сказаў, што Беларусь з'яўляецца другой у Еўропе (натуральна, пасля самой Іспаніі) "Іспанамоўнай краінай". Толькі ў МДЛУ займаецца сёння 300 будучых іспаністаў. З Гранады яны атрымалі каштоўны падарунак — звыш 600 кніг па літаратуры, мове, гісторыі, мастацтву.

Сярод выступаючых на другім і трэцім пасяджэннях найбольш было літаратуразнаўцаў і мастацтвазнаўцаў. Прафесар БДУ Ірына Шаблюская, якая выклала беларускую літаратуру ў Гранадскім універсітэце, спынілася на ўспрыняцці пісьменства Іспаніі і іншых іспанамоўных краін. Сярод перакладаў яна вылучыла аднатомнік Фрэдэрыка Гарсія Лоркі, пераствораны па-беларуску Рыгорам Барадуліным, і незавершаны яшчэ

Заканчэнне. Пачатак у № 45.

пераклад "Дон Кіхота" Мігуэля Сервантэса, які робіцца Яўгенам Лапаткам. Супрацоўніца "Голасу Радзімы" Валянціна Грышкевіч прывяла біяграфічныя і бібліяграфічныя звесткі, якія характарызуюць тыя ж пераклады твораў іспанскіх пісьменнікаў на беларускую мову. Жуан Карлас Папок і Галіна Ляпеская вызначылі мастацкія асаблівасці перакладаў на іспанскую мову твораў беларускіх аўтараў, падкрэслілі тут ролю тонкага знаўца Карласа Шэрмана. Выступленне дацэнта МДЛУ Наталлі Грышчанкі было змацянальным гімнам культуры Каталоніі, дзе адбыўся сінтэз розных традыцый. Сваімі ўражаннямі пра іспанскую музыку і свае гастролі ў Іспаніі падзяліўся заслужаны артыст Беларусі Віктар Скарабага-таў. Ён прыгадаў, што ў сядзібе Агінскіх у Залессі выступаў Эскудэра, а ў пачатку XX стагоддзя ў Мінску гастралюваў славыты Пабла Казальс. Сябра Саюза беларускіх пісьменнікаў Галіна Багданава гаварыла пра пастаўкі на беларускіх сцэнах драматычных твораў Лопэ дэ Вэгі.

Пра ўспрыняцце іспанцамі беларускага выяўленчага мастацтва расказала прафесар Надзея Высоцкая — яна сама суправаджала выставы, якія на Пірэнейскім паў-

востраве арганізоўваў Нацыянальны мастацкі музей Беларусі. Тэмы выступленняў выкладчыкаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Яўгена Шунейкі і Тацяны Гаранскай — узоры іспанскіх дэкаратыўных тканін на беларускіх землях і іспанскія матывы ў шляхецкім і магнацкім беларускім касцюме. Па словах апошняй, Беларусь і Іспанію збліжае "рыцарства" — у крыві і ў касцюме. Фотамастачка Алена Адамчык паказала фатаграфіі, зробленыя ў Каталоніі. Яны ўводдуць у асобны альбом. А. Адамчык прынесла таксама кніжку нарысаў свайго мужа Адама Глобуса, куды ўвайшлі сем іспанскіх эсэ. Урэшце, выкладчык Мінскага мастацкага вучылішча імя А.К. Лебава Волга Пазняк канстатвала вялікі поспех у Іспаніі маладых беларускіх графікаў.

І вядома ж, у перапынках паміж пасяджэннямі ў Доме дружбы гучалі іспанскія музыка і песні. Дацэнт Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Элеанора Скуратава прывяла з сабой студэнтаў (а сярод іх былі і такія, у чыйх жылах цячэ іспанская кроў), якія далі невялікі канцэрт. Нібы спаборнічаючы з імі, потым выступілі і студэнты МДЛУ.

Тамара ШКУРКО.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

вечарына

СЛОВА ПРА ВЕЧНАГА ВАНДРОЎНІКА

Імя Язэпа Драздовіча цяпер шырока вядомае ў Беларусі і за яе межамі. А вось пра тое, як адбывалася вяртанне гэтай шматграннай постаці ў сучасную гісторыю, ішла гаворка на вечарыне, прысвечанай 115-годдзю з дня нараджэння нашчага славутага земляка. Хто ён: мастак ці літаратар, збіральнік фальклору ці асветнік, археолаг ці астраном?

Нібы пацвядджаючы сказанае навукоўцам, мастак Аляксей Марачкін, які шмат зрабіў у пошуку і захаванні творчай спадчыны Язэпа Драздовіча, пазнаёміў удзельнікаў вечарыны са сваёй нядаўняй знаходкай — маляваным дываном Я. Драздовіча "Млын на раце Аўць".

Кіраўнік творчай суполкі "Пагоня" Саюза беларускіх мастакоў Мікола Купава сказаў, што Я. Драздовіч — гэта ўвасабленне беларускага народа, як і постаці Скарыны, Гусоўскага, Купалы, Коласа. Ён згадаў пленэры, прысвечаныя Язэпу Драздовічу, і ахарактарызаваў іх як працяг таго, што рабіў Драздовіч-мастак.

Натуральным прадаўжэннем вечарыны сталі беларускія на-

родныя песні ў выкананні маладзёжнага фальклорнага гурта "Зорачкі" пад кіраўніцтвам Ксеніі Міччанкі. І яшчэ адна прыемная неспадзяванка чакала ўдзельнікаў вечарыны: на сцэну падняўся Аляксей Марачкін і пад акампанемент беларускай дуды (Зміцер Сідаровіч) выканаў у стылі старажытнай балады песню на верш Язэпа Драздовіча.

А ля помніка вечнаму вандроўніку ў Траецкім прадмесці з'явіліся сціплыя восенскія кветкі.

НА ЗДЫМКАХ: помнік Я. ДРАЗДОВІЧУ ў Мінску; маляваны дыван "Млын на раце Аўць", напісаны Я. Драздовічам у 1934 годзе; пялюць "Зорачкі".

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

Адказ на гэта пытанне амаль сорок гадоў таму (1964) даў доктар філалагічных навук Арсен Ліс — першы даследчык спадчыны Язэпа Драздовіча, які адзначыў, што ўсё пералічанае адносіцца да адной асобы. І, выступаючы на вечарыне ў тэатральнай зале касцёла Святых Сымона і Алены, Арсен Ліс засяродзіў увагу прысутных на шырыні таленту Я. Драздовіча, даследаванні творчасці якога адкрывае ўсё новае і новае, невядомае раней старонкі.

жыццёвыя сюжэты

ГУКАЛІ І ЯГО

"Я, Міхал Сымонавіч Ляпеха, нарадзіўся першага кастрычніка старога стылю 1903 года ў вёсцы Базарох Краўскай воласці Ашмянскага павету Віленскай губерні. Бацькі свайго не помню. Быў яшчэ малым, як ён паехаў у Амерыку. Увесь час у дзяцінстве жыў з маткаю — у Базарох.

У 1925 годзе паехала за акіяна і матуля. Яе забраў у Аргенціну якісь удавец. Я застаўся адзін. Гукалі і мяне за акіяна, але я нікуды не паехаў, застаўся дома на гаспадарцы... Пасля прыбыцця да Багушэвічавай сядзібы, прырос да яе душою, стаўся першым яе ахоўнікам. Было гэта ў 1951 годзе... І не прагадаў, што не спакусіўся на замежнае шчасце".

(З аўтабіяграфіі М. Ляпехі).

І гэта праўдзівыя словы. Апякуючыся Багушэвічавай сядзібай, дзядзька Міхал з простага селяніна развіўся ў народнага інтэлігента, адухоўленага Багушэвічавай творчай спадчынай. Багушэвіч казаў: "Наш чалавек, каторы ў Мэрыку падаўся", дык там вельмі тужыць, а з гэтай тугі можна і ўмерці" ("Думка"). Затое на Радзіме ён жыў мо не гэтак і багата, але затое ў пашане і павазе сярод свайго роднага люду.

Неяк народны паэт Беларусі Ніл Гілевіч, разважаючы пра тую місію, якая выпала на долю Міхала Ляпехі, сказаў: "Ужо за адно тое, што вы шмат гадоў жылі ў Багушэвічавай хатцы, апекаваліся ёю і не далі ёй занябдацца, змарнець, вялікі вам наш беларускі дзякуй! А вы яшчэ і шчыравалі, каб праўдзівае слова Кушлянскага песняра даходзіла да людзей!"

І трэба сказаць, рабіў гэта Міхал Сымонавіч спраўна. Багушэвічавыя слова праз яго даходзі-

ла да людзей даверліва. І не дзіва: ён прыспеў яшчэ тое жыццё, якое Мацей Бурачок яскрава апісаў у вершы "Бог не роўна дзеле":

Чым то дзеіцца на свеце,
Што не роўна дзеле Бог?
Адзін ходзе у сацеце,
Узолаце з плеч да ног,
А другому, каб прыкрыцца
Хоць анучай, — велькі труд;
Весь, як рэштата, свяціцца,
Адны латы, адзін бруд...

Сёлета дзядзьку Міхалу — так яго звалі і малых, і старых — споўнілася 60 гадоў. З гэтай нагоды мы і згадалі гэтага шчырага чалавека і рупліўца, які не адзін дзесятак гадоў дбаў, каб у Багушэвічавых Кушлянах было гэтак хораша, як у Купалавай Вязынцы і Коласавай Смольні. То быў чалавек, з якім заўсёды і ўсім было хораша. Успаміны пра яго ва ўсіх, хто яго ведаў, самыя цёплыя і незабыўныя.

Уладзімір СОДАЛЬ.

стасункі

ШМАТМОЎНАСЦЬ — БАГАЦЦЕ ЧАЛАВЕКА

Праблемам шматмоўнасці грамадства быў прысвечаны штогадовы рэгіянальны сход Амерыканскай рады навуковых супольнасцей у галіне гуманітарных навук (туды ўваходзяць выпускнікі амерыканскіх універсітэтаў з краін СНД), які адбыўся ў Мінску ў пачатку лістапада. Рабочымі мовамі на пасяджэннях (яны адбываліся на базе Еўрапейскага гуманітарнага і Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэтаў) былі англійская, беларуская, руская і ўкраінская.

З праграмнымі дыскусійнымі дакладамі на сходзе выступілі прарэктар Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта Людміла Рычкова, былы пасол Польшчы ў Беларусі прафесар Эльжбета Смулкава, Анджэй Тымоўскі (ЗША).

Нестандартным тэмам былі прысвечаны секцыйныя пасяджэнні ("Пісьмовае слова і сусвет культуры", "Фарміраванне эліт", "Мікрагісторыя (паміж традыцы-

ямі і сучаснасцю)", "Жыццё царквы ў памежжы", "Цела, пол і супольнасць" і іншыя). У абмеркаванні прынялі ўдзел навукоўцы з Віцебска, Гродна, Данецка, Казані, Кіева, Масквы, Мінска, Санкт-Пецярбурга.

Сябры АРНС зрабілі экскурсію па Мінску, наведвалі сталічныя музеі, пабывалі на месцы пахаванняў Якуба Коласа і Янкі Купалы.

Галіна ВІР.

вернісаж

"КАЛЕКЦЫЯ"

Такую назву атрымала выстава сучаснага мастацтва, якая адкрылася ў аршанскім музеі Уладзіміра Караткевіча.

Маладыя майстры — Сяргей Сотнікаў, Алег Захарэвіч, Дзіна Даніловіч, Наталля Дзямшова, Вікторыя Крупская, Аляксей Літвін, Таццяна Сотнікава, Андрэй Духоўнікаў прадставілі на суд глядачоў свае новыя творы. У выставачнай зале з густам размешчаны жывапіс, графіка, скульптура. Імпрэзу вяла загадчык музея Іна Байкова.

Маю смеласць сцвярджаць, што ў сучаснага мастацтва ёсць цікавыя знаходкі. "Пошукі ў жы-

вапісе не маюць ніякага значэння. Важныя толькі знаходкі..." — зазначыў Пікаса. Не выпадкова выстава названа "Калекцыя". Мастакі рэпрэзентуюць свае новыя здабыткі, што былі схаваны ад аматараў мастацтва за сценамі ЗАМКА. Нездарма насупраць кожнага прозвішча змешчаны ключ. Ключ ад ЗАМКА, у якім існуе і стварае майстар. Выстава — працяг аднайменнага праекта.

Арцём АРАШОНАК.

ліставанне

Васіль БЫКАЎ — Венямін КАВЕРЫН:

МАСТАЦТВУ ПАТРЭБНА ПРАЎДА

1969 год. За плячыма ў рускага прэзіента Веняміна Каверына — 67 гадоў жыцця, 67 доўгіх вёрстаў... Ужо прыйшлі да чытача яго раманы "Мастак невядомы", "Выкананне жаданняў", "Два капітаны", "Разгорнутая кніга", "Дваіны партрэт", многія аповесці і апавяданні. Шырокі рэзананс набылі выказванні Каверына ў абарону апальных літаратараў. Пісьменнік разрывае адносіны з К. Федзіным, які ўзначаліў прапагандысцкую кампанію супраць А. Салжаніцына.

1969 год. Беларускаму прэзіенту Васілю Быкаву — 45 гадоў. Друкавацца пачаў 20 гадоў таму — у 1949... Першая кніга — "Жураўліны крык" — пабачыла свет у 1960-м... Чытач пазнаёміўся з яго апавесцямі "Здрада", "Трэцяя ракета", кнігай апавяданняў "Адна ноч"... Шырокую хвалю самых палюбных водгукў выклікала апавесць "Мёртвым не баліць". Выходзіць "Сотнікаў". Аповесць, дзе галоўны герой Сотнікаў яшчэ раз узвышае верхавенства сумленнасці, чалавечнасці, справядлівасці.

"Сотнікава", перакладзенага на рускую мову і выдадзенага ў Маскве, заўважылі і старэйшыя савецкія пісьменнікі, у тым ліку і Венямін Каверын, які напісаў маладому беларускаму літаратару ліст. Пісьмо, відавочна, захоўваецца недзе ў асабістым архіве Васіля Быкава. А вось адказ беларускага пісьменніка:

"Дарагі Венямін Аляксандравіч!

Дзякуй Вам за Ваша разумнае і сяброўскае пісьмо, атрымаць якое мне было вельмі радасна. Вы правільна лічыце: служэнне праўды — абавязак літаратуры, вольнае толькі бяда ў тым, што ва ўсе часы для людзей не было нічога болей нежаданага, чым праўда, якая трывожыла іх спакой, праўда, лепш за якую яны лічылі супакойваючы дурман хлусні. Рэалістычнаму мастацтву нішто так не патрэбна, як праўда, але ў той жа час нішто яму так дарага не абыходзілася, як гэтая самая праўда.

Мне складана самому ацаніць станоўчыя бакі аповесці — аўтару, як вядома, шматкрат лепш бачацца недахопы ўласнага твору, — я толькі хацеў выказаць у ёй часцінку вялікай праўды ваіны, яе прыватны факт, выпадак, калі заўгодна. Што з гэтага вый-

шла — не ведаю. Але людзі, якіх я паважваю і чые меркаванні прычынаюцца, шанавалі, убачылі ў ёй нешта — дзякуй ім.

Я даўно ведаю і вельмі шаную Вашы кнігі, кланяюся Вашай прынцыповасці ў вялікіх пытаннях жыцця. Цяпер да ўсяго гэтага дадаецца яшчэ і мая самая шчырая ўдзячнасць за добрыя і мудрыя словы Вашай увагі.

Дай Бог Вам здароўя!

28 павагай В. БЫКАЎ.

28 кастр. 1969 г."

Венямін Каверын надрукаваў ліст Васіля Уладзіміравіча ў сваёй кнізе "Пісьмовы стол", дзе сабраў свае ўспаміны і развагі (Масква, 1985 год). Наперадзе ў рускага літаратара засталася яшчэ чатыры гады руплівай працы. Яшчэ былі напісаны і выдадзены апавесць "Слуэт на шкле" (1987), роман "Над патаемным радком" (1988), у сааўтарстве з Уладзімірам Новіковым манаграфія пра Ю. Тынянава — "Новы зрок" (1988). Эмацыянальнасць слова спалучалася ў яго творах з жыццёвасцю, праўдзівасцю. Гэта і паядала двух літаратараў розных пакаленняў, але блізкіх па сваёй унутранай сутнасці, па сваіх мастацкіх перакананнях.

Васіль Быкаў — яркая, шматгранная асоба, якая заўсёды была ў полі зроку рускіх літаратараў, рускіх літаратурных крытыкаў. Ліставанне з Каверыным — яшчэ адно таму пацвяджэнне.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ

ВЕСТКІ МІЖНАРОДНАЙ АСАЦЫЯЦЫІ БЕЛАРУСІСТАЎ. № 20

Уладзіслаў СЫРАКОМЛЯ (1823-1861) Матэрыялы Міжнароднай навуковай канферэнцыі

У Інстытуце літаратуры імя Янкі Купалы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі і ў Любанскім раёне адбылася канферэнцыя з нагоды 180-годдзя з дня нараджэння польскага і беларускага паэта і этнографа Уладзіслава Сыракомлі. Прыводзім некаторыя выступленні.

Уладзімір ГІЛАМЁДАЎ, дырэктар Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы НАН Беларусі.

Вясковы лірнік

ларус. Нідзе, прызнаваўся У. Сыракомля, не пахлі для яго сенажаці так, як над Нёманам, нідзе мілей не гаманілі ляссы. Як і многія іншыя яго сучаснікі, ён быў прыхільнікам русаізму.

Русаізм — ідэйны комплекс, звязаны з творчай спадчынай вядомага французскага пісьменніка і філосафа Ж.-Ж.Русо. Русаізму ўласцівы культ прыроды, адмаўленне заслуг цывілізацыі ў чалавечым выхаванні, апалогія простых маральных норм, не абцяжараных абстрактным маралізаваннем. Чалавек змушаны да рабства, але па прыродзе свай ён не быў рабом. Гэтая незадаволенасць сацыяльным раскладам рэчаў заўсёды жыла ў пазіі Сыракомлі-русаіста.

У яго апісаннях ландшафтаў, прыродных з'яў, флоры і фауны так ці інакш выяўляецца алегарычны сэнс, намёкі на неўладкаванасць сацыяльных абставін і грамадскіх адносін.

Пазт знаходзіў свае фарбы для абмалёўкі беларускага нацыянальнага характару:

*Ужо птушкі пляюць усюды,
Ужо кветкі зацвілі...
"Вясна прыйдзе", —
кажуць людзі...
Ды скульп прыйдзе і калі?*

*І нашто ж вясна нам, Божа?
Мы адвыклі ад вясны...
Елкі ў лесе, мох на стрэсе
Зелянеюць зайсягды...
"Ужо птушкі пляюць усюды..."*

Час адлюстравіцца тут не знешне, а ў самім, як кажуць, замесе верша, у лірычным перажыванні паэта.

У творах Сыракомлі адлюстравіцца беларускі этнаграфічны свет, гістарычныя і географічныя асаблівасці краю, жыццё народа, яго норавы, звычаі, характар, мова, псіхалагічнае аблічча, традыцыі. Ён актыўна развіваў чалавеказнаўчыя магчымасці літаратуры, імкнуўся заглянуць у духоўны свет асобы, вызваліць чалавека ад прыгнечанасці, зычыў яму лепшы лёс.

Віншум Уладзіміра Васільевіча Гіламедава, сябра нашай асацыяцыі, з выбраннем яго правадзейным членам Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі!

Генадзь КІСЯЛЁЎ* (Мінск).

Ці ўсё ўвайшло ў «Пачынальнікі»?

ДА СЫРАКОМЛЕЎСКАГА КРЫНІЦАЗНАЎСТВА

Як вядома, у 1977 годзе Інстытут літаратуры імя Янкі Купалы выдаў зборнік "Пачынальнікі" з дакументальнымі першакрыніцамі пра заснавальнікаў беларускай літаратуры новага часу, пра літаратурную Беларусь XIX стагоддзя. Рыхтаваць гэты зборнік выпала мне (навуковыя рэдактары В.Барысенка, А.Мальдзіс). Рэдактары бываюць ганаровыя і рабочыя. Рабочым рэдактарам быў Мальдзіс — ён здорава ператрос мае пераклады з польскай мовы, падзяліўся некаторымі сваімі матэрыяламі і нават прыдумаў назву зборніка (у мяне быў трохі іншы варыянт).

Кожнаму "пачынальніку" — першапраходцу новай літаратуры (Я.Баршчэўскі, Я.Чарот, В.Дунін-Марцінкевіч і г. д.) у кнізе адведзены асобны раздзел. Зусім натуральна там ёсць і персанальны асобны раздзел пра У.Сыракомлю. Сапраўды, вясковага лірніка з поўным правам можна лічыць адным з пачынальнікаў новай беларускай літаратуры: ён не толькі пакінуў некалькі беларускіх вершаў, даў узоры адпаведна скіраванай літаратурнай крытыкі (артыкулы пра В.Дуніна-Марцінкевіча), але і тэарэтычна абгрунтаваў права беларусаў на ўласную літаратуру. Ды і яго польскамоўную творчасць у многіх адносінах можна разглядаць як інтэгральную частку літаратуры Беларусі.

Сыракомля — постаць велізарная і рознабакая, і я не ставіў сваёй задачай поўна адлюстраваць у нашым зборніку яго жыццё і творчасць. Было вырашана пазначыць найперш яго сувязі з беларускімі літаратарамі. У адпаведных раздзелах пададзены яго вершы, якім адкрываўся знамяты "Альбом" А.Вярыгі-Дарэўскага, некаторыя лісты і пасланні да яго таго ж Вярыгі, В.Дуніна-Марцінкевіча, В.Каратынскага. І галоўнае — яго фундаментальныя артыкулы пра Марцінкевіча, якія і склалі ў зборніку асобны раздзел, прысвечаны Сыракомлі.

Дык што не ўвайшло, што не сэнсе не трапілі толькі адзін дакумент — данясенне віленскага паліцмайстра Васільева губернатара Пахвіснёву пра пахаванне Сыракомлі, адшуканае мною ў свой час у Гістарычным музеі ў Маскве. У данясенні строгай мовы афіцыйнай паперы была намалявана карціна развітання віленцаў з любімым паэтам (маецца на ўвазе грамадскасць, а не ўлады), тая атмосфера агульнай любові і пашаны, якім былі абкружаны ў Беларусі-Літве імя і асоба Вясковага лірніка. Я яго, гэтак афіцыйнае сведчанне больш як стогадовай даўнасці, падрыхтаваў да друку разам з іншымі матэрыяламі зборніка, але выдавецкая рэдактарка Н.Царова (ого, якая гэта была рэдактарка!) даваць не парала, і, магчыма, гэта пайшло на карысць цэльнасці зборніка. Матэрыял зноў апынуўся ў маёй шуфлядзе. Пазней я надрукаваў гэты каларытны дакумент асобна ў калектыўным гісторыка-літаратурным зборніку "Шляхам гадоў" (вып. 4, 1994).

А вось у шырокім сэнсе, калі паставіць пытанне, як наогул можна паказаць Сыракомлю ў дакументах, у наш зборнік не трапіла вельмі многае. Найперш радавонная справа Кандратовічаў герба "Сыракомля" ў мінскім гістарычным архіве, на якую спасылаюцца вядомыя скарыназнаўцы К.Цвірка і У.Мархель (падаю прозвішчы даследчыкаў у

парадку храналогіі выхаду іх сыракомлезнаўчых манаграфій). Далей — вельмі каштоўная для навукоўцаў справа Палітычнага аддзялення канцэлярыі віленскага генерал-губернатара пра небяспечныя для ўладаў паездкі вясковага лірніка ў Познань у 1858 годзе і Варшаву ў 1861-м, распрацаваная У.Мархелем. Раней ці пазней дакументы гэтай справы трэба абавязкова апублікаваць цалкам. Не трапілі пад вокладку нашага зборніка іншыя біяграфічныя, следчыя, цэнзурныя матэрыялы як вядомыя даследчыкам, так і яшчэ не чапаныя сыракомлезнаўцамі. У Дзяржаўным гістарычным архіве Літвы (ф. 1135, воп. 23, спр. 156), напрыклад, захоўваюцца ў арыгінале дыпламы навуковых і літаратурных таварыстваў, атрыманыя Сыракомлем у 1856-1861 гадах. Гэта карысны матэрыял для біяграфа і археографа. У гэтым жа архіве сыракомлезнаўцаў чакае следчая справа Аляксандра Аскеркі, вядомага ліберальнага дзеяча, удзельніка паўстання 1863 года і апекуна сям'і паэта. Пры вобшыку ў Аскеркі паліцыяй былі забраны падпісаныя лісты прыхільнікаў таленту Сыракомлі з розных канцоў зямлі ад Беларусі да Тыфліса на карысць яго ўдавы і дзяцей, ёсць там і такі змястоўны, вельмі каштоўны для навукі дакумент, як "Рээстр манускрыптаў, што засталіся пасля св. п. Сыракомлі, складзены А.Рэніерам 22 сакавіка 1863 г." (ф. 1248, воп. 2, спр. 226, ч. 1, л. 261-263).

А вось аналагічным рээстрам гравюр і альбомаў, што належалі Сыракомлі, складзеным тым самым Рэніерам у снежні 1862 года, зацікавіўся вядомы царскі генерал В.Ратч, аўтар афіцыйнай працы па гісторыі паўстання, і гэты дакумент асеў у фондзе апошняга ў Санкт-Пецярбургу, у Расійскай нацыянальнай бібліятэцы (аддзел рукапісаў, ф. 629, спр. 376). У рээстры называюцца, у прыватнасці, творы мастакоў Э.Андрыёлі, М.Кулешы, М.Шэмеша, літаграфія "Від Высокага Рынку ў Мінску з Кафедрай (кафедральны касцёл, цяпер адрэстаўраваны. — Г.К.) і Ратушай [узноўлена]". У вільнюскім гістарычным архіве (ф. 1248, воп. 2, спр. 246) захоўваюцца матэрыялы следства над удавой Сыракомлі Паўлінай Кандратовіч, арыштаванай 8 снежня 1863 года за ўдзел у паўстанні: яе жылло было важнай явачнай кватэрай паўстанцаў. Як вядома, у гэты ж дзень тут быў схоплены бліжэйшы папчечнік Каліноўскага Ц.Далеўскі, праз тры тыдні расстраляны на Лукішскай плошчы.

Існуе шмат успамінаў пра Вясковага лірніка, куміра свайго часу. Па архівах і газетна-часопісных публікацыях раскідана багацейшая перапіска Сыракомлі. Калі яе сабраць і выдаць у сістэматызаваным выглядзе, быў бы цудоўны том (тамы) першакласнай эпistolарнай прозы! Сыракомля быў таленавіты ва ўсім, у тым ліку і ў пісьмах, у ліставанні з сябрамі і сучаснікамі.

Паўтару банальную ісціну, нагадаўшы, што творчасць пісьменнікаў вельмі часта, калі не заўсёды, звязана з іх біяграфіямі. Згаданая паездка Сыракомлі ў Варшаву 1861 года пралівае святло на ўзнікненне нядаўна адкрытага адметнага твора беларускай літаратуры 60-х гадоў XIX стагоддзя — паэмы "Плынуць вятры..." У гэтай паездцы, як вядома, удзельнічаў і Дунін-Марцінкевіч. Іх прыезд у Варшаву супаў з расстрэ-

лам царскімі апырчыкамі дэманстрацыі варшавян 8 красавіка (па старому стылю 27 сакавіка) 1861 года. У паэме з дакументальнай дакладнасцю апісаны гэтыя трагічныя падзеі. На жаль, захавалася толькі частка паэмы ў запісе пецярбургскага студэнта (дакладней, навучэнца інжынернага вучылішча) з Беларусі. Уцалелы тэкст (168 радкоў) і адпаведныя атрыбуцыйныя матэрыялы надрукаваны мною ў "Літаратуры і мастацтве" за 2 і 9 жніўня 1996 года. У публікацыі "Сыракомля ці Дунін-Марцінкевіч? Не вядомая беларуская паэма пра варшаўскія падзеі 1861 года" я разглядаю пытанне пра аўтарства гэтага твора і рашуча спыняюся на аўтарстве Дуніна-Марцінкевіча (яго пазычаны почырк занадта адметны), хаця задумвалася паэма, хутчэй за ўсё, разам абодвума песнярамі і ў яе запеве можна адчуць інтанацыі Сыракомлі (і нават яго хваравіты стан у гэты перыяд). Усе перыпетыі сумеснай паездкі двух паэтаў у сувязі з новымі знаходкамі набываюць для беларускіх літаратуразнаўцаў дадатковую цікавасць. Тут важна ўсё, пачынаючы ад храналогіі, якая ўскладняецца наяўнасцю ў дакументах старога (у імперыі) і новага (у Каралеўстве Польскім) календарных стыляў, што не заўсёды ўлічваецца даследчыкамі.

Велізарны масіў творчасці Сыракомлі недастаткова ўпарадкаваны як у Польшчы, так і ў нас. Няма больш-менш поўных выданняў. Для польскага чытача (не кажу пра навукоўцаў) Сыракомля як бы ў мінулым, як бы пройдзены этап. Ён старамодны і "крэсавы". Уся яго канкрэтыка беларуская. Для нас ён — у будучыні. І мы паступова будзем усё больш яго засвойваць. Ёсць ужо някепскае беларускае выданне — кніга "Добрыя весці" (1993, укладальнікі У.Мархель і К.Цвірка). У гэтай кнізе процьма цікавага для беларусаў. З часам беларусы выдадуць шматтомнага Сыракомлю. Трэба дбаць пра ўдасканалванне перакладаў, навуковага каментару, пра ўдакладненне тэксталагіі вядомых твораў. Адзін толькі прыклад. Па тэксталагіі выдатнага беларускага верша, які даў назву згаданай кнізе, ёсць грунтоўныя распрацоўкі У.Мархеля, але з некаторымі рашэннямі вядомага даследчыка можна паспрачацца. Чацвёрты катрэн (чаццёрхадкоўе) верша ў гэтай кнізе гучыць так:

*Годзе ж вам, годзе, ў яснай карэце,
Годзе, чыноўнікі, ездзіць у двор.
Годзе вам, годзе, мужыцкія дзеці,
З хаткі астаткі даваць на пабор.*

Мне ж больш лагічным і натуральным здаецца другі варыянт двух апошніх радкоў:

*Годзе вам, годзе, мужыцкія дзеці,
З хаткі астаткі браць на пабор.*

Тут пагрозлівы зварот да тых самых чыноўнікаў, а не да мужыцкіх дзяцей ("мужыцкія дзеці" ў даным выпадку — ужывальная ў беларускіх дыялектах форма вінавальнага склона множнага ліку).

***Генадзь Кісялёў — доктар філалагічных навук, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі, вядучы навуковы супрацоўнік Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы НАНБ. Аўтар шматлікіх кніг па гісторыі беларускай літаратуры XIX стагоддзя, у тым ліку "Ад Чачота да Багушэвіча", якая сёлета выйшла другім выданнем.**

Аляксандр БАШЧЭЎСКИ* (Варшава).

Беларускасць Уладзіслава Сыракомлі

Ў ІНТЭРПРЭТАЦЫІ ПОЛЬСКИХ ДАСЛЕДЧЫКАЎ ПАЧАТКУ ХХ СТАГОДДЗЯ

Адным з першых польскіх крытыкаў, якія прыхільна аднесліся да ідэі значнага ўздзеяння Беларусі і беларускасці на жыццё і творчасць Уладзіслава Сыракомлі, быў **Айрэлі Драгашэўскі** — аўтар працы "Уладзіслаў Сыракомля", выдадзенай у Варшаве ў 1905 годзе. Драгашэўскі падкрэсліваў, што пра сімпатыю і любоў вясковага лірніка да Беларусі і беларусаў сведчыць, між іншым, тое, што ў час знаходжання ў 1856 годзе ў Мінску, узнімаючы тост, паэт сказаў: "Няхай жыве наша брацтва і мой родны Мінск" ("Niech żyje pasza bracia i mój Mińsk rodzony").

У далейшых сваіх разважаннях Драгашэўскі падкрэсліваў арганічную сувязь паэта з палескай прыродай і прыгадаў, што Сыракомля ў аўтабіяграфіі, напісанай па заказе Марцішэўскага, сцвердзіў: "...нарадзіўся я на балочыстым Палессі". І хаця неўзабаве пасля нараджэння Людвіка сям'я Кондратовічаў пераехала ў вёску Яскавічы, эмацыянальная сувязь паэта з Палессем не толькі не знікла, але ўзмацнілася і адзвалася ў яго творчасці.

Да прысутнасці беларускай прыроды ў творчасці Сыракомлі Драгашэўскі вяртаецца ў далейшых фрагментах сваёй працы. Крытык вельмі ўмела і трапна падбірае з паэтычнай спадчыны вясковага лірніка тыя цытаты, якія дасканала ілюструюць арганічную яго сувязь з беларускім пейзажам. Гэтаму яднанню з прыродай, несумненна, спрыяла шматгадовае жыццё Сыракомлі ў такіх беларускіх мясцовасцях, як Яскавічы, Кудзінавічы, Нясвіж, Залуча і іншыя.

Шукаючы ўплываў і інспірацыі у творчым працэсе Сыракомлі, Драгашэўскі звяртае ўвагу на тое, што хаця паэт добра ведаў не толькі польскую, але таксама замежныя літаратуры, пачынаючы з рымскай, а канчаючы французскай, то ўсё ж найбольш яго краналі тыя польскія пісьменнікі, якія былі моцна звязаны з Беларуссю, Літвой і Украінай. Сярод узораў, якімі кіраваўся Сыракомля, Драгашэўскі бачыць перад усім творчасць Адама Міцкевіча і падкрэслівае, што Міцкевічавыя "Крымскія санеты" мелі непасрэдны ўплыў на ўзнікненне Сыракомлевых "Успамінаў з Нясвіжа". Крытык падкрэслівае, што вясковы лірнік захапляўся таксама баладамі Міцкевіча ды яго сцэнчным творам "Дзяды".

Гаворачы пра вялікае значэнне так званай "крэсавай" генерацыі польскіх пісьменнікаў, Драгашэўскі піша: "Зрабілі мы заўвагу аб правінцыяльным патрыятызме. Для Міцкевіча Літва была айчынай, Залескі адчуваў сябе казакам, і Украіна была для яго маці. Падобным чынам Сыракомля адчуваў сябе літвінам (г.зн. беларусам. — А.Б.). Улюбёная форма нашага паэта застаецца ў шчыльнай сувязі з формамі, ўжыванымі рамантамі".

Другім польскім даследчыкам, які на пачатку ХХ стагоддзя заняўся досыць грунтоўнай характарыстыкай жыцця і творчасці Сыракомлі, быў **Станіслаў Цывіньскі** — аўтар даследавання пад загалоўкам "Уладзіслаў Сыракомля: чалавек і творчасць". У сваіх разважаннях заняўся ён, між іншым, удзелам беларускага фактару ў жыцці і творчасці Уладзіслава Сыракомлі.

Да несумненна цікавых тэра аднесці інфармацыі Цывіньскага, звязаныя з сямейным побытам Сыракомлі, якому не чужыя былі ўзлёты і падзенні. Зрэшты крытыка дэведваецца, што Сыракомля ў 1844 годзе ажаніўся з 16-гадовай Паўлінай Міршэўскай і пасля шлюбу асеў у Залучы, размешчаным недалёка ад Міра і Стоўбцаў. У 1855 годзе сям'я Кондратовічаў напаткала вялікае няшчасце: на працягу кароткага часу памерла тры іх дзяцей, і гэта было прычынай пераезду Сыракомлі з Залучы ў Вільню.

***Аляксандр БАШЧЭЎСКИ — доктар габлітаваны, прафесар, загадчык кафедры беларускай філалогіі Варшавскага ўніверсітэта, намеснік старшыні ГА «Міжнародная асацыяцыя беларусістаў», сябар Саюза беларускіх пісьменнікаў. Як паэт вядомы пад псеўданімам Алесь Барскі.**

Пераходзячы да беларускага чыніка ў жыцці і творчасці Сыракомлі, Цывіньскі піша: "З народнасцю Сыракомлі звязаны цікавыя спробы яго беларускай творчасці. У нумарах 35–36 "Przeglądu Wileńskiego" за 1922 год знаходзім вельмі цікавы верш "Добрыя весці", надрукаваны ўпершыню ў беларускім часопісе "Варта" ў Мінску ў 1918 годзе. Верш гэты ўзнік пад уплывам рэвалюцыйнага руху ў Еўропе ў 1848 годзе. Прывядзем пачатак твора:

*Заходзіць сонца пагоднага лета,
І вецер вецер з заходніх небес.
Здароў будзь, вецер!*

*З далёкага света
Добрыя ж весці да нас ты прынёс?*

*Здаровы ж будзьце,
эй, добрыя весці!*

*Там, на Заходзе, праліваюць кроў,
Б'юцца для славы, свабоды і чэсці.
І робяць вольных людзей*

з мужыкоў.

*Гудуць вясёла і песні, і танцы
У свабодную пору*

*на шчаслівы год.
Годзе вам, годзе, вы,*

*цары-паганцы,
Таптаць з балотам*

хрышчоны народ.

*Годзе вам, годзе, у яснай карэце,
Годзе, чыноўнікі, ды ездзіць у двор.*

*Годзе вам, годзе, мужыцкія дзеці,
З хаткі астаткі даваць на пабор.*

Несумненна, найвыдатнейшым польскім даследчыкам, які

найбольш глыбока і адназначна акцэнтаваў беларускасць у жыцці і творчасці Сыракомлі, быў **Марыян Здзяхоўскі** — аўтар навуковага даследавання "Уладзіслаў Сыракомля: літоўска-беларускі элемент у польскай творчасці" (Вільня, 1924). Здзяхоўскі ў сваёй працы выразна адштурхоўваецца ад тых польскіх крытыкаў, якія адкідалі ўсякія думкі аб няпольскіх уплывах у творчасці Сыракомлі. Характарызуючы светапогляд Сыракомлі, Здзяхоўскі піша: "Сыракомля быў глыбока рэлігійны, але была гэта рэлігія сэрца — свабодная як ад дагматычнай выключнасці, так і ад усякіх палітычных каларыстык, рэлігія згарманізаваная з яго пацучцем прыроды, з меланхоліяй беларускага паляшчукага краяўду. Не была яна формай пошуку Бога ў цудоўнай святлыні сусвету, дзе кожная дэталю прыцягвае ўвагу і думку; наадварот [аўтара акалялі] халады і вятры ды імгла такой сумнай і любімай Літвы, якая з'яўляецца быццам бы сімвалам смуткаў часовага побыту чалавека. Хутчэй за ўсё [яна] адхіляла думкі паэта ад шырокага свету, ад рэчаў вонкавых і прыцягвала да рэчаў унутраных — да бездані душы".

Здзяхоўскі не раз падкрэсліваў, што Сыракомля чуйна рэагаваў на тыя падзеі, якія спрыялі волі і свабодзе народаў і што такі падыход паэта выявіўся ў яго вершаваным водгуку на французскую рэвалюцыю. Пра гэта польскі даследчык напісаў наступнае: "Калі ў 1848 годзе завітала ў Вільню вестка аб Парыжскай рэвалюцыі, якая запачаткавала Вясну Народную, дык вясну гэтую вітаў Сыракомля беларускім вершам".

Здзяхоўскі асабліва падкрэслівае арганічную сувязь Сыракомлі з беларускім этнаграфізмам. Разглядаючы сувязі паэта з Беларуссю, даследчык піша: "Таксама ён любіў Беларусь. Цаніў яе мінуўшчыну і культурныя традыцыі. Верыў у літаратурную будучыню беларускай мовы. Пры гэтым рабіў заклад у адрас твораў Вінцука Дуніна-Марцінкевіча, у якіх "ушчуваецца непрыязнасць паміж класамі".

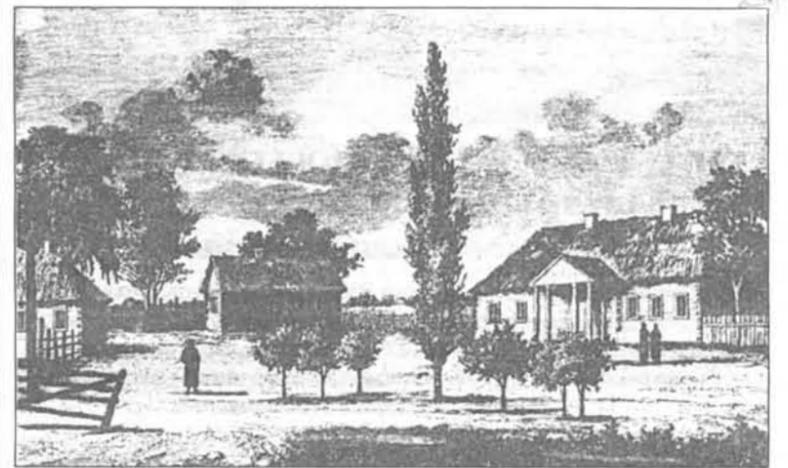
У завяршэнне хачу падкрэсліць, што ўсе прадстаўленыя тут польскія даследчыкі прыхільна і пазітыўна ацэньвалі ролю беларускага чыніка ў жыцці, характары і творчасці Уладзіслава Сыракомлі.

Прыглядаючыся да жыцця і творчасці Уладзіслава Сыракомлі, прыходзім да высновы, што ў гісторыі польскага і беларускага народаў бадай што няма іншага выдатнага творцы, які ў такой вялікай ступені, як Сыракомля, быў бы ўласнасцю як палякаў, так і беларусаў. Можам сказаць яшчэ больш: не Беларусь павінна быць удзячнай Польшчы за Сыракомлю, а Польшча — Беларусі.

Валерый ГРЫБАНАЎ, старшыня Любанскага райвыканкама.

Шануем памяць выдатнага земляка

Значнасць таго або іншага рэгіёна прынята ацэньваць па наяўнасці карысных выкапняў, ландшафтных і кліматычных даброт. Але ў грамадскай свядомасці ўсё меркне пры з'яўленні прызнанага таленту. Літаратурная географія складваецца і існуе незалежна ад велічыні і эканамічнай значнасці народаў.

Фальварак Смольгава, дзе нарадзіўся Уладзіслаў Сыракомля. З гравюры XIX стагоддзя.

Сыракомля стаў яскравым увабленнем нашай годнасці. Імя гэтага чалавека, які нарадзіўся ў фальварку Смольгаў былога Бабруйскага павета, на старажытнай і прыгожай зямлі, не можа быць забыва ўдзячным нашчадкамі. Менавіта такія людзі, як ён, закладвалі камяні ў фундамент нашай культуры, пароднае і з іншымі культурамі. Дзякуючы яму і яму падобным, тутэйшая зямля стала шчодрай на людзей з творчымі душами, з дарам Божым. У гэтым шэрагу — пісьменнікі і мастакі, артысты і кампазітары, прадстаўнікі розных напранкаў навукі. Менавіта на Любаншчыне нарадзіўся вядомы публіцыст, этнограф і драматург Павел Шпілеўскі, чый юбілей мы будзем адзначаць у лістападзе. На нашай зямлі ўзрасла цэлая плеяда беларускіх пісьменнікаў: Іван Муравейка, Уладзімір Паўлаў, Ніна Маеўская, Лідзія Савік, Анатоль Андруховіч, Мікалай Мікуліч і многія іншыя.

Сёння мы ўсё выразней усведамляем, што клопаты пра духоўнае ўзвышэнне грамадства забяспечваюць і эканамічны росквіт дзяржавы, і сацыяльны дабрабыт грамадзян. Засноўваючыся на дзеяннях нашых праслаўленых папярэднікаў, мы павінны з пакалення ў пакаленне перадаваць культурныя традыцыі народа, памнажаць нашу нацыянальнае багацце.

У пазізіі Сыракомлі мы знаходзім рысы аддаленай ад нас рэальнасці, ледзь не бытавой паўсядзённасці.

Доктар сацыялогіі Алена ГЛАГОЎСКАЯ (Гданьск, Польшча) уручае краініцтву Смольгаўскай СШ імя У. СЫРАКОМЛІ свой падарунак.

Кнігі Уладзіслава Сыракомлі і працы, прысвечаныя яго жыццю і творчасці

РОКАТ І ПЫРСКІ МОРА

ЭСЭ

Беларусь сустрэла Дзевіскібаў зацяжым абложным восеньскім дажджом і слатой, як і ў Латвіі. Але там, на ўзбярэжжы, хмарная навесь не была такой аднастайна зунуднай і шэрай. Спадзяваўся на больш вясёлае.

У Юрмале мроілася пра залатую беларускую восень — ад сонца празрыстую, прапахлую дымам ад бульбоўніку. Штодня згадваўся разгалінаваны клён ля матчынай хаты, які вясной паў іх смачным салодкім сокам, летам даваў шырокія разлапістыя лісты, якімі мама ўсцілала под у печы і скідвала на іх з шырокай драўлянай лапаты пухнае цеста, якое пакрылася жоўтай скарынкай, цешыла вока яшчэ ў загнеце і гнала прагавітую слінку. А потым хата напунялася водарам духмянага хлеба, спадыспаду папярэшчанага слядкамі ад кляновага лісця, быццам ад нажа той самай казанчай жар-птушкі, якая аднекуль спускалася ў іх хату, забірала ў печ і сваім жарам выпякала боханы. Восенню клён таксама (няйначай, ад той чароўнай жар-птушкі) загарыўся, спачатку ледзь-ледзь браўся жаўцызной, а потым усё ярчэй і ярчэй разгарыўся і палымнеў чырванню. Гэта ўвесь, разам, бо асобныя галіны абганялі іншыя на добры дзень, а адна з іх, наадварот, прыпазнылася.

І Дзевіскібу мроілася, карцела паспець на гэтае кляновае раскашаванне, каб пастаяць ля яго з мальбертам і перанесці прыгажосць на палатно. Але сустрэла расчараванне: клёна ля хаты не было, а тырчэў вышынёй у каленна пень. Роспач агарнула душу, быццам страціў блізкага чалавека. І нека сама сабою адпала ахвота паблукіць па палях, каб знайсці тое, што ўрэзалася яму колісь у памяць. Нават не ведае дакладна, чый гэта радок "І пожня рыжая, як ліс...", але яму так відочна ўяўляўся той парыжэлы ржэўнік, сярод якога прытаіўся, быццам зросся-зліўся з ім, ліс. Звярка, вядома, за такім мышкаваннем не застанеш, але галоўнае было намалываць рыжую пожню, ну а з лісам нека ўладзілася б. Ды замест блукання па палях і пошуку натхнення для творчасці давялося акунуцца ў людскія клопаты і згрызоты...

Гады чатыры таму да іх у Юрмалу па дарозе з Эстоніі, дзе быў у заробках, завітаў стрыечны брат. Здаўся хлопцам ніштаватым, і Валера даў яму ключы ад матчынай хаты. З гэтым ён як у вяду кануў. Потым пайшлі чуткі, што Сцяпан занадта пачаў улягаць у гарэлку і хату ператварыў у прытон для мачымордаў. Напісаў яму ліст, паўшчуваў, але адказаў так і не дачакаўся. Збіраўся нека выбрацца на радзіму, ды потым пачаліся падзеі, ад якіх і ў Латвіі стала гарача. Вось і дачакаўся! Яшчэ шчасце, што паспеў

на голяя вуглы, бо стрыечнік на выпіку спусціў усё, што траплялася пад руку. Паспеў збыць нават зямлю і хлех, які разабралі і вывезлі. Невядома хто, навошта і куды. І нібыта, казалі, быў ужо і купец на хату, якую Сцяпан мёрыву збыць, а сам падацца ў белы свет. Ды Бог асцярог! Братана застаў з нейкай лахудрай. Раскатурхаў яго, хацеў дабіцца хоць якога толку, але п'яны — што дурны! Вытурыву абаіх з хаты. А куды далей падзеліся — адзін сатана ведае. Ды за ім пазаставаліся нейкія хвасты, і за яго правіны давялося Дзевіскібам расплачвацца.

А тут яшчэ плоймай навалілася мітрэнга з афармленнем папер на законнае пражыванне на спадчынай сядзібе...

Браў адчай, і ў хвіліны спамяверанасці сляпіцаю лезлі ў галаву радкі з паэмы Францішка Багушэвіча "Кепска будзе":

*Як я толькі нарадзіўся —
Бацька сказаў: "Кепска будзе!"
Ну дык жа ж не памыліўся:
Здэкаваліся Бог і людзе.*

А ў Валеры ж пры нараджэнні нават і бацькі не было.

Як яно ўсё ў жыцці закручана і перакручана! Хто ведае, як бы склаўся яго лёс, і ўвогуле ці з'явіўся б ён на гэты свет, каб яго маці, а тады яшчэ маладога дзяўчыну, не злавлілі пры аблаве карнікі і не адправілі ў Нямецкыну на прымусовую працу. Дабіраліся туды некалькі сутак цягніком у вагоне без акон і дзвярэй.

Ганначка забраў заможны баўэр. Жыла з іншымі нявольніцамі, якіх было чатыры. Начавалі пад замком у адрыве, адкуль іх раніцай забіралі на працу ў поле, а вечаровым прыцемкам прыганялі назад. Потым ёй пашанцавала: з заможным баўэрам дамовіўся бяднейшы і забраў яе да сябе. Жыла ў прыбудовы, як чалавек, без усякага замка. І работа была куды лягчэйшая: прыбірала ў хаце, даглядала скаціну, а калі нявыкрутка, то разам з гаспадарам і ехала на поле. І сталаваліся разам, хоць яна за сваім асобным столікам. А потым, ці то на бяду, ці на нядоўгую радасць, прывезлі аднекуль з Закарпацця маладога чарнявага парубка-хлопца — вясёлага, галасістага, смяшлівага. І ці ж няпраўду ў народзе кажуць, што ў маладога з маладою маладою ў галаве...

Ах, як ён спяваў! Упершыню яго спеў пачула вечарам. Яна сядзела пры хаце на лавачцы і ўслухоўвалася ў вечаровую цішыню.

Раптам адтуль, з другога канца Грунэдорфа, нечакана пачуўся такі задурэны, звонкі і чысты спеў, што ў Ганулькі нека незнарок зашчымяла сэрца і няўзнік сьпянулі з вачэй слёзы.

І сама Ганулька не сцяміла, як гэта так атрымалася, што яна незнарок падхапілася на ногі, уся памкнулася туды, насустрач песні. У сцёмках абрысавалася купка дзяцей-малалеткаў, што верабінай чародкай абкружылі

жылістага чарнявага юнака з чорнай купчастай кучмай валасоў.

Пазнаёмліся, пагаманілі, паўсміхаліся раз-другі і пачалі бегаць адно да аднаго на спатканні. І дабегаліся! Нібы ў пастку трапілі: тая малеча незнарок зашчымялася пад грудзямі і пачала ўсё больш настойліва нагадваць пра сябе.

Абодва гаспадары, яе і Пятроў, хіба маглі змірыцца з самавольствам гэтых славян, прывезеных сюды не на любошчы, а на працу на карысць вялікай Германіі і ў імя шчаслівай будучыні нямецкай нацыі.

Баўэры змовіліся, куды трэба, схадзілі і, каму трэба, пра ўсё распавялі. І выдатна адладжаная за гэтыя гады машына спрацавала адразу. На самаходзе ў той жа дзень прыехалі вайскоўцы ў чорнай форме з нашытымі на рукавах чэрапамі. На абаіх нацкавалі аўчарак, дабавілі гумавымі дубінкамі, паўкідалі са звязанымі рукамі ў крыты грузавік і адправілі ў канцэнтрацыйны лагер. Вось табе і любошчы!..

Пра тое, у якіх умовах выношвалася, як нараджалася і гадалася немаўлятка, — лепш прамаўчаць. Ды нека жа выжыў-выкачаўся, выцерабіўся Валерык у тым пекле і разам з маці дачакаўся вызвалення. Ну а ў роднай Новай Мільчы, куды маладая маці вярнулася жыць, выжыць было лягчэй. А бацька не абазваўся ні там, у Нямецкыне, не падаў голасу і тут, на волі. Жыў ён ці загінуў — адзін Бог святы ведае...

Калі і як абудзілася ў яго цяга да малявання — Валера не памятае. Бо творчасць гэта не штосьці вонкавае, а ўся чалавечая сутнасць.

Пасля заканчэння школы ў Валеры выбару не было: Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут. Ды экзаменатарам, мабыць, не спадабалася яго манера маляваць — каструбатая, прафесійна не адшліфаваная. Яно і не дзіва: не было каму шліфаваць. У іх нова-мільчанскай вясковай школе не хапала вопытных настаўнікаў, а ездзіць удасканальвацца ў недалёкі Гомель — дык жа на гэта грошы патрэбны. А адкуль іх было ўзяць, калі матчынага заробку ледзьве хапала на танныя картовыя парткі, кірзавыя ці гумавыя боты, з таннай скуры чаравікі, кашулю, фуфайку ды на ежу.

Год папрацаваў — паабіваўся ля дому, а там, глядзіш, і ў войска ісці пара прысела.

Не ведае, адкуль гэта ўзялося і ад каго яму перадалося, але яго заўсёды, як сябе памятае, вабіла і клікала блакітнае хвалістае мора. І ў ваенкамаце заўсёды, калі пыталі, а то і сам, нясмела апусціўшы долу вочы, прамаўляў: "Запішыце, калі ласка, мяне ў маракі". І хоць з выгляду быў досыць кволым і невысокага росту, але, наўздзіў усім аднакласнікам і вяскоўцам, узяў і "запісалі" туды, куды прасіўся.

Але служба, асабліва марская, не цукар. Толькі чалавек да шмат чаго, нават да цяжкага, прызычайваецца. І хлопец так за тыя

чатыры з гакам гады ўцягнуўся ў марскую службу, што пасля дэмбеля не ўяўляў сабе жыцця на сушы. Аформіўся, прыпісаўшыся ў Рыжскім порце, на гандлёвае судна матросам-матарыстам.

Калі надаралася вольная часіна, а такіх цяпер было значна больш, чым на тэрміновай службе, маляваў тое, што было перад вачыма і вярэдзіла душу: мора ў розную пару года і сутак, найчасцей лагоднае і спакойнае, пасля буры сцішэлае. А таксама парты, караблі, прычалы і ўзбярэжжы разам з людзьмі, пабудовамі і дрэвамі. Ніколі, ані пры якой нагодзе, не маляваў па прымусу. Не мог — і ўсё! Затое калі знаходзіла нахлынула поклічна-патаемнае з душы, то іншае станавілася чужым і нямілым, варожым. Чым далей, тым усё больш усведамляў і адчуваў, што без прафесійнай падрыхтоўкі ён, як мастак, не толькі не разумеў, а паступова змязрае і зачакне. Бо на месца прыродна-неўтаймоўнаму, маладому і непасрэднаму, свежаму па ўспрыняцці жыцця абавязкова павінна прыйсці прафесійна набытае...

Пра вяртанне ў Беларусь думаў, але, калі шчыра, не вельмі хацелася, бо тое няўдалае паступленне ў інстытут заўсёды пры гадках вярэдзіла незагойнаю болькаю. Аднак пэўнасці, што да яго больш прыхільна паставяцца ў Латвійскай акадэміі мастацтваў — не было. І ўсё ж адважыўся. Вынік быў нечакана ўдалым. З 1967 года вучыўся на аддзяленні графікі ў прафесара Артура Апініса. Потым зноў плаваў на караблях, але з часам усё больш цягнула з мора на сушу. Мо, прычынай былі гады, узрост, а мо, пераважала над усім цяга да пэндзля, усведамленне, што мастацтву, як сапраўднаму каханню, трэба аддаваць сябе ўсяго. І выбар быў зроблены.

З 1979 года Дзевіскіба пачаў працаваць як прафесійны мастак у тэхніцы жывапісу ў жанрах пейзажа, нацюрморту, партрэта. Найбольш захапляўся акварэллю, якая дазваляла перадаць найтанчэйшыя колеравыя адценні, стварыць адпаведны лірычны настрой. Іншая справа, наколькі гэта ўдавалася і ці заўсёды лёгка. Але што ні кажы, а ўсё ж ёсць неблагія вынікі. Сведчыць пра гэта ўдзел у рэспубліканскіх і ўсесаюзных выставах. У 1979 годзе трапіў у Маскву на прэстыжны марынінскі форум "Блакітныя дарогі Радзімы". Адбор твораў быў надзвычай строгім: выстава мелася быць прадстаўнічай не колькасцю і вядомасцю абвешаных прэміямі і ўзнагародамі "аксакалаў" ад мастацтва, а значнасцю і непаўторнасцю твораў.

Ад Латвіі ён трапіў туды адзін з акварэллю "Ля роднага берага". Твор выкананы ў звыклай для Валеры каляровай тэхніцы. За кошт дакладнасці, графічнасці малюнка дасягалася адчуванне выразнасці створанага чалавечымі рукамі — прышвартаваных да прычала караблёў, абрыснасць порта, выразнасць асобных дэталей. А мора, якое заўсёды ў каляровых акварэлях на першым плане, тут, чутчэй, угадваецца ўяўляецца, чым рэальна прысутнічае. Ніводзін яго іншы твор не здабыў такой папулярнасці, як гэты, растыражаваны па розных рэспубліканскіх і ўсесаюзных выставах.

Ды трэба пры гэтым памятаць, што папулярнасць у творчасці — рэч досыць своеасабліва і нават умоўная.

Яўген ЛЕЦКА.

ПЯСНЯР, СЫН ПЕСНЯРА

Прышла сумная вестка: памёр выдатны аварскі паэт Расул Гамзатаў, сын песняра Гамзата Цадасы.

Расул Гамзатаў быў звязаны з Беларуссю і беларускай літаратурай шматлікімі павязямі. Ён неаднаразова бываў у нашай краіне, прывітаўшы ёй цыкл вершаў "З беларускага сьвятка". Сяброўства звязала аварскага паэта з Аркадзем Куляшовым і Максімам Танкам. Першы з іх пераклаў на беларускую мову яго паэму "Вестачка з аула".

У 1972 годзе ў Мінску выйшаў з друку беларускі паэтычны зборнік Р. Гамзатава "Высокія зоркі". Яго творы часта публікаваліся ў мінскіх перыядычных выданнях.

Калі ў Дагестане хавалі паэта, Георгій Пушкаш, намеснік старшыні «Абшчыны «Малдова» ў Беларусі, палкоўнік медыцынскай службы ў запасе, прынёс у рэдакцыю нашай газеты верш, які друкуем у арыгінале.

НА ЗДЫМКАХ: аўтографы беларускім аматарам паэзіі дае Расул ГАМЗАТАЎ (Мінск, снежань 1977 г.); беларускі пісьменнік Алесь АДАМОВІЧ і народны паэт Дагестана Расул ГАМЗАТАЎ (май 1989 г.).

Валентына ГРЫШКЕВІЧ.

Фота з архіва БелТА.

НА СМЕРТЬ РАСУЛА ГАМЗАТОВА

*Планета горестно вздохнула:
Источник мудрости угас.
Поблекли краски без Расула.
Великий маг ушел от нас.*

*Народ аварский ныне жалко:
Он, как никто, осиротел.
И скрыло ложе катафалка
Так много несвершенных дел.*

*Сбылось пророчество поэта,
Но от того лишь тяжелей:
Его душа в потоках света
Несется к стае журавлей.*

*Его божественную лиру
Сам Пушкин бы благословил.
О, Боже, дай сегодня миру
Снести урон — побольше сил.*

*Судьба ударила внезапно.
И слез обильных не тая,
С тобой прощается, Гамзатов,
Осиротевшая Земля.*

Георгій ПУШКАШ,
намеснік старшыні «Абшчыны
«Малдова», г.Мінск.

слухай сваё

ПРЫЛЯЦЕЛА "СОЙКА"...

"Сойка" – назва новага беларускамоўнага альбома гурта дуэта з Барысава "Аляксандра і Канстанцін". Яшчэ "Сойка" – гэта валачобная песня з названага альбома. Усе песні, а іх на дыску дзевяць і адна музычная кампазіцыя, напісаны на народныя словы. Стыль спеваў вызначаецца як фольк-мадэрн. Праца над дыскам заняла каля года.

Туды ўвайшлі як старыя, так і абсалютна новыя песні. Апрацоўка Аляксандра і Канстанціна Драпезы, якія сталі, дарэчы, і прадзюсерамі свайго новага альбома. На пытанне, ці не цяжка сумяшчаць працу музыкантаў з прадзюсераваннем, Канстанцін Драпеза адказаў, што нялёгка. Аднак музыканты не бачаць на Беларусі чалавека, які б на належным узроўні мог прадставіць іхнія інтарэсы. Вынікам сваіх намаганняў – дыскам "Сойка" – Аляксандра і Канстанцін задаволены, хоць, як і любы творчыя людзі,

рэйтынг

ДЗЕСЯТКА БЕЛАРУСКІХ АЛЬБОМАЎ, ЯКІЯ НАЙБОЛЬШ КУПЛЯЛІСЯ Ў КАСТРЫЧНІКУ:

1. Крамбамбуля 1/5.
2. N.R.M. Дом культуры.
3. Partyzone. Трэба рабіць.
4. Віктар Шалкевіч. Лепшае.
5. Hardcoremanія: чаду! (зборнік айчынных хардкор-груп)
6. P.L.A.N. Блюз у канцы тунэля.
7. Легенды Вялікага княства (сярэднявечная музыка).
8. Крама. Хавайся ў бульбу!
9. Deadmarsh. Грані.
10. Znich. Запаветы апошняга старца.

www.BMA.home.by

коратка

КІНО – ВАША, ПАВЛЬЁНЫ – НАШЫ

Чатыры расійскія здымачныя групы працуюць на кінастудыі "Беларусьфільм".

Дзмітрый Астрахан здымае тут 12-серыйны фільм пад назвай "Фабрыка мрой". Яго можна будзе ўбачыць ужо ў красавіку наступнага года. Другі фільм "Мой зводны брат – Франкенштэйн" – новая работа Валерыя Тадароўскага. Яшчэ дзве карціны – "Пракуратура" і "Команда" – класічныя крымінальныя тэлевізійныя серыялы.

Тацяна ЧОРНАЯ, "Мінск-Навіны".

бачаць, што да дасканаласці можна імкнуцца і імкнуцца.

Аляксандра і Канстанцін любяць тое, чым займаюцца, і заўсёды рады прадэманстраваць свае магчымасці публіцы. Так, на сустрэчы з журналістамі ў Грамадскім прэс-цэнтры душэўна выканалі песню "Сена", заслужыўшы апладысменты, і паабяцалі чешыць новымі выступленнямі. А гэта адбудзецца абавязкова, бо яны, акрамя іншага, выступаюць у складзе Дзяржаўнага канцэртнага сімфанічнага аркестра пад кіраўніцтвам Міхаіла

Фінберга. Дарэчы, нядаўна на Днях Беларусі ў Маскве гурт прадставіў мастацтва нашай краіны ў канцэртнай зале "Расія". Акрамя таго, быў у туры ў Польшчы. Разуменячы, што народная песня – мастацтва асаблівае і не надта масавае, іншым займацца не збіраюцца. А па-ранейшаму хочаць пець для тых, хто іх разумее і любіць.

НА ЗДЫМКАХ: Аляксандра КІРСАНОВА і Канстанцін ДРАПЕЗА; новы дыск "Сойка".

Алена СПАСЮК.

пасляслоўе

І АСТРОЛАГАЎ ЯДНАЕ БЕЛАРУСЬ

У Мінску адбылася Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя "Авестыйская астралогія". Канферэнцыя гэтая другая, і – у той жа час – першая. Другая – храналагічная (папярэдня адбылася ў Пецярбургу ў лютым), а першая праведзена ў новай эпосе Вадалея, якая пачалася ў канцы лютага.

Арганізатарам канферэнцыі выступіла мінская астралагічная асацыяцыя "Астра", якой кіруе вядомы астралаг Павел Глоба. Пры "Астры" дзейнічаюць астралагічныя курсы; асацыяцыя выдаецца багата спецыялізаванай літаратуры, праводзяцца семінары, даюцца кансультацыі прыватным асобам.

На канферэнцыю з'ехаліся астралагі Украіны, Швецыі, Расіі, Літвы, Латвіі, Эстоніі. Мэта – аб'яднанне астралагічных асацыяцый названых краін. У адрознен-

не ад пецярбургскай канферэнцыі, тут былі падпісаны неабходныя пагадненні.

На канферэнцыі абмяркоўваліся пытанні міру на Зямлі. Прагучала думка, што III сусветная вайна ўжо ідзе – яна носіць лакальны характар. Вялікая колькасць выступоўцаў прадставіла цікавыя даклады на розныя тэмы. Напрыклад, Уладзімір Голубеў – аўтар новага, першага беларускага падручніка па астраноміі – рабіў даклад пра каметы, іх цыклы і колькасць.

Павел Глоба пажадаў сваім вучням і калегам "сысці з гэтага жыцця жыцьці". Што не значыць – рана, гэта значыць – прасветленымі, здаровымі. Глоба падкрэсліў, што чым даўжэй жыве чалавек, тым лепш для яго. Кожны пражыты год як пінок злу. Бо зло забірае гады.

У межах семінара прайшла выстава работ мастака Андрэя Кашкоўскага, якая была ўспрынята на "ўра".

НА ЗДЫМКУ: Павел ГЛОБА (справа) і Андрэй КАШКОЎСкі.

Глеб ЛАБАДЗЕНКА.

спейнік

БЕЛАРУСКІ ДОМ

Словы С.ВАЛОДЗЬКІ

Музыка А.РУДЗЬ

З беларускай старонкі,
З розных родных мясцін
Мы не горкаю гронкай
Разам тут у жыцці.
Тут пад сонцам і поўняй
Помнім мы, скуль наш род.
Толькі з намі ён поўны,
Беларускі народ.

Прыпеў:
Беларусь паглядае,
Як жа тут мы жывём.
Нас збірае, яднае
Беларускі наш дом,
Дзе нам хораша ў працы
І ў бяседзе падчас...
Хай жа свеціцца радасць
У Айчыны вачах!

Божжа, нас барані,
Нам забыць нашу мову
І свае карані.
Злым вятрам не здавацца,
Шчыраваць будзем мы,
Бо людзьмі хочам звацца –
І заставацца людзьмі.

Прыпеў.

Скажам "дзякуй" ад сэрца
І латвійскай зямлі,
На якой нашы дзеці,
Быццам рунь, узышлі.
Ды няхай яны толькі
Свой паклон аддаюць
І зямлі, дзе іх продкі,
І таксама пляюць.

Прыпеў.

Як ад сцюжы зімовай,

З бе - ла - рус - кай ста - рон - кі з ро - зных мяс - цін мы не гор - ка - ю грон - кай ра - зам тут у жы - цці. Тут пад сон - цам і поў - няй пом - нім мы, скуль наш род. Толь - кі з на - мі ён поў - ны, бе - ла - рус - кі на - род. Бе - ла - русь па - гла - да - е: як жа тут мы жи - вём. Нас збі - ра - е, ад - на - е бе - ла - рус - кі наш дом, дзе нам хо - ра - ша ў пра - цы і ў бя - се - де пад - час... Хай жа све - ці - ца ра - да - сць у Ай - чы - ны вачах!

экалогія

ПОМНІК.. ВЕРАБ'Ю

Бадай, упершыню за ўсю гісторыю беларускага манументальнага дойлідства ў нашай краіне ўзведзены помнік птушцы. Ён з'явіўся зусім нядаўна ў Баранавічах і прысвечаны вераб'ю. Металічная птушка сядзіць на паўтараметровым пастаменце, на п'едэстале надпіс: "2003 год – год вераб'я дамавога. Да вясны назаўсёды прыляцеў. Не вырай вабіць, а Радзіма".

Такога гонару верабей, сціпляя, непрыкметная птушка, удастоены не ўпершыню. Аналагічны манумент паўтара стагоддзя таму быў узведзены ў Бостане з нагоды грандыёзнай перамогі тутэйшых вераб'ёў над процьмай шасціногіх шкоднікаў, якія спустошылі наваколле горада на многія мілі. Бостанцы пазбеглі немінучай галоднай смерці, таму ўвекавечылі свайго выратавальніка ў метале.

Беларускі ж помнік вераб'ю ўзнік на хвалі папулярнасці гэтай птушкі і дзякуючы нацыянальнай кампаніі "Дамавы верабей – птушка 2003 года", якую праводзіць грамадская арганізацыя "Ахова птушак Беларусі". Такія пільная ўвага беларускіх арнітолагаў да гэтага віду невыпадковая. З'яўляючыся адным з самых бліжэйшых пярнатых суседзяў чалавека, дамавы верабей адносіцца да так званых біялагічных індикатараў.

Ініцыятар ідэі і аўтар помніка – жыхар горада, архітэктар Баляслаў Тумашчык. Устаноўлены ў

самым цэнтры Баранавіч помнік вераб'ю прыцягвае ўвагу не толькі жыхароў горада. Прадстаўнікі брытанскага Каралеўскага таварыства абароны птушак, якія нядаўна наведалі нашу краіну, пачуўшы пра такую падзею, спецыяльна падкарэкціравалі планы, каб трапіць у Баранавічы засведчыць сваю вавагу сціплай непрыкметнай птушачцы.

Сяргей ЗУЁНАК.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82, (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029-6-88-17-82.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з сусветнымі краінамі «Радзіма».

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
ў ІНТЭРНЭЦЕ:
http://golas.promedia.by

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Аб'ём 2 друк. аркушы. Тыраж 2 151 экз. Заказ 1524. Падпісана да друку 11. 11. 2003 г. у 12.00.

Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрукавана на паліграфічным РУП «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).